

CZECHOSLOVAK MONTHLY

REGISTERED BY AUSTRALIA POST - PUBLICATION NO. VBH 7702

Panorama

2

MĚSÍČNÍ REVUE

SRPEN 1986 \$1.80

ČERVENEC

1. 7. - S ozdobnou kostí prostrčenou nosem, oblečen do sukýnky z trávy a ptačích per, austral. domorodec Kiwami Dai prohlášen biskupem anglikánské církve... Nejvyšší soud USA označuje sodomii za protiústavní.
2. 7. - Přes polovinu obyvatel ostrova Vanutu nesouhlasí s tím, aby SSSR směl používat místní letiště, přístav a rekreační zařízení pro námořníky... V New Jersey, USA, havaruje 103 m dlouhá vzducholodí téměř na stejném místě, kde r. 1937 vybuchla "Hindenburg"...
3. 7. - Vojenský IQ všude stejný: dva příslušníci austral. letectva pralí kotata v el. práce a pak je sušili v el. sušičce... Dobrou chuť: sov. úřady rozhodují, že zem. produkty z okolí Černobylu jsou O.K....
4. 7. - První lidští tvorové ze zmražených vajíček se rodí v austral. Adelaide... Silné kafe: R. Vallee, senzece pop music před 60 roky, umírá v TV obrazovky při přenosu oslav 100 let Sochy Svobody...
5. 7. - Patří k inventáři: Stávka v prům. pohon. hmot tradičně začíná ve státě Victoria... Jižní Afrika netouží vidět brit. ministra zahraničí...
6. 7. - Správný macek: největší austral. lodí se stává "Iron Pacific" - délka 315 m, výtlak 229.000 tun... Když dojdou argumenty: z vlastní země vyhoštěn nikaraguský kat. biskup Vega, neohrožený kritik vlády...
7. 7. - Účty se doopravdy platí: v Malajsku popraveni oba Australané, odsouzení za pašování drog /viz komentář na str. 9/... Ramenatě řeči na prodej: Novozél. min. před. Lange souhlasí s propuštěním obou franc. agentů z aféry "Rainbow Warrior" do luxusního vyhnanství, ač se dřív dušoval, že za jeho vlády nikdy, nikdy!
8. 7. - V Queenslandu zakázán Godardův film "Je Vous Salue, Marie" s odůvodněním, že jde o křesťanský stát... Černý biskup Tutu dělá bubu na sydneyjského starostu Sutherlanda pro jeho zjištění, že život. podmínky v jihoafric. Sowetu jsou lepší než např. v Brazílii...
9. 7. - Přátelé chtějí vědět: sov. velvyslanectví v Canbeře tech. vybaveno pro odposlech všech taj. depeší australské vlády... Nový ráj pro homosexuály: novozél. parlament legalizuje pohl. styk s chlapci od 16 let...
10. 7. - Novozélandané se dosud mohou usazovat v Austrálii bez omezení, zatímco jiní uchazeči mají šanci jen 5 procent... Vojáci v okolí Černobylu někde obklíčeni rozlícenými vesničany, přiznává moskev. Pravda...
11. 7. - Dobrá zpráva: nezaměstnanost v Austrálii nižší za 4 roky... Uštvaná lidskou závistí a blbostí, maďarská královna krásy C. Molnar, 17, páchá sebevraždu...
12. 7. - Austrálie sníží výdaje na zahr. pomoc. Dosud věnuje ročně 1 bilion /rozuměj miliard/... Africké státy rozhodují bojkotovat Commonwealth Games...
13. 7. - Stovky opuštěných aut kolem silnic státu Victoria, když vrcholí stávka v prům. pohon. hmot... Ať se vyhne Malajsku: zpěvák Boy George v Anglii propuštěn po 12 hodinách z vazby pro vlastnictví drog...
14. 7. - Austral. Liberal Party - vyhraje-li ovšem volby - zakáže stávky např. v dopravě, spojích, zdravotnictví, pohon. hmotách a obraně země /!/. Proti kocovině: austral. zdrav. sestra v Saud. Arábii odsouzena k 65 ranám karabáčem pro pití alkoholu...
15. 7. - Stát Queensland zakazuje na 5 měsíců odstřel klokanů rudých, symbolu Austrálie... James Bond by odolal: 49letý agent FBI donucen ke špionáži via postel

agentkou konkurenčního KGB. Odsouzen na dvě doživotí plus 50 let kriminálu...

16. 7. - 12 horníků umírá při důlní katastrofě ve městě Moura... Soudruh neodolal: náměstek gen. taj. Akademie věd NDR dopaden při krádeži v západoberlín. obchodě...

17. 7. - Amnestie pro kající příjemce neoprávněných podpor soc. zabezp. ušetří 19.7 miliónu... Britské královně doporučeno, aby se nepletla do politiky...

18. 7. - Haha: pro odchyt 50.000 ilegálních přistěhovalců má austral. vláda 25 lovců lidí... Zpravodaj The New York Times zatčen v Číně pro údajnou špionáž...

19. 7. - Kdo vládne Austrálii: odbory varují, že rozšlapou min. předsedu Hawka, myslí-li to vážně s návrhem, aby příjemci podpory v nezaměst. trochu pracovali... Čínský kosmic. program začal před 500 roky, kdy Wan-Hu dal pod vlastní židli balík výbušniny a škrtnul sirkou. Tím program také skončil. Nyní jsou Číňané úspěšnější: po amer. katastrofách mají smlouvy s 10 státy na vypouštění satelitů...

20. 7. - Jako děti: novozél. banka za trest ruší konto býv. min. před. Muldoona, které mu zřídila jeho matka před 60 roky... Omámil ho prý Bic Mac: vdova po vrahovi, který r. 1984 postřílel 21 hostů restaurace McDonald's, chce odškodnění 5 miliónů...

21. 7. - Stíhán policista, který při protiteroristickém /!/. cvičení ztýral kolegyni agresivní chemikálií a vyhrožoval jí sexuálními násilím. Přesto ať žije policie - viz náš rozhovor uvnitř časopisu... Už i kněží: Papež obtížně odvrací stávku římskokat. kněží v Mexiku...

22. 7. - "Mare" styl ztrácí půvab: už jen 46 proc. Australanů spokojeno s min. před. Hawkem, praví poslední Newspoll... Stále ne celá pravda: Sov. vláda odmítá informovat o záhadném "experimentu" v Černobylu...

23. 7. - Co jiného než svatba v Londýně? Němčéně zdaleka ne každý zvědav na délku urozené vlekcy: Austral. prodejny videokazet mají obrat větší než na Vánoce, když leckdo hledá záchranu před nekonečným TV přenosem...

24. 7. - Austral. armáda, jedna z nejpodivnějších na světě, bude vládou zkrácena o dalších 300 mil. na rozpočtu... V oblečku za 2.000, leč neoholen, Bob Geldof přijímá šlechtický titul z rukou královny...

25. 7. - Mnozí obyvatelé Melbourne prý nikdy neviděli sních: po 40 letech na pár minut pocukroval některá předměstí... V Japonsku je lecco šokující, zvláště pro koaly: už třetí umírá v jap. zoo po přesunu z Austrálie...

26. 7. - Silný tlak zleva na min. před. Hawka, aby existenci amer. voj. objektů v Austrálii použil k vydírání USA... Po 33 letech opět čínská výstava v Moskvě...

27. 7. - Šéfdirigent Sydneyjského symf. orchestru Zdeněk Mácal kvapně opouští Austrálii: prý kvůli mizernému kursu austral. dolaru... Austral. expert byl v Černobylu: vybuchnout může 20 dalších sov. reaktorů...

28. 7. - Konference Liberal Party státu Victoria volá po znovuzavedení trestu smrti: budeme mít konkurs na kata...? Austrálie pořád zaslíbenou zemí: počet přistěhovalců z Británie a Irska vzrostl o 60 procent...

29. 7. - Vůdce austral. opozice J. Howard slibuje výrazné snížení daní z příjmů a zjednodušení celého daňového systému podle amer. vzoru... Co SSSR říká: 6.000 vojáků domů z Afghánistánu. Co SSSR neříká: 110.000 tam zbude...

30. 7. - Min. před. B. Hawke leckdy není v Austrálii, když je ho tam potřeba: tentokrát však ruší plánovanou návštěvu Fidži, neb věci jsou vážné... Jižní Afrika dokončuje elektřinou nabitý plot na části hranic...

31. 7. - Další Australan očekává výkon trestu smrti za překupnictví drog: pro změnu v Thajsku a pro změnu dárkou z kulometu... Astronauti z nešťastného raketoplánu Challenger nejspíš nezemřeli milosrdnou okamžitou smrtí, jak se zkraje s takovou jistotou tvrdilo...

Žijeme ve světě bez válek. Tedy - bez vypovězených válek. Mluvíme dnes a denně o míru: armády jsou přítom v pohybu na druhém konci světa i relativně nedaleko. Umírá se, ale pořád to jaksi není válka, i když to leckde jako válka vypadá; pořád říkáme, že je mír, i když odtíme, že mír, v němž cizí tanky rachotí zčista jasna po polích a cizí parašutisté ván ráno kvádou jabka na zahrádě, že takový mír je trochu divným mírem.

Děsíme se slova - válka. Ten pojem je však pouhou defínicí určitého stavu věcí, na jehož podstatě se užitím

Úvodník (který není úvodníkem)

jiného výrazu pravdě nezmění. Taková vyhlášená válka, vsato kolem, bývala projevem snahy protivníka zůstat v mezích jakési fair play: úroveň vzdjemných vztahů nazvala pravým jménem. Uvedla do pohybu mezinárodní smlouvy, jež se víceméně opravdu respektovaly, třeba pokud jde o zacházení s válečnými zajatci. Ve slušných vyhlášených válkách vojáci nosili uniformy a hodnosti na výložkách; nepřevlékali se za vesničany či staré trhovkyně, které po vás hodí bombu, když ráno vezete děti do školy. Ve slušných vyhlášených válkách si kdysi nepřátelští piloti salutovali, než stiskli spouště kulometů; sestřeleného letce pak důstojník, který hobral do zajetí, oslovoval "pane". V neslušném míru zajatce pomažou medem a posadí vedle včelího úlu. Nebo zahrabou do mraveniště. Či utopí v žumpě, jak se doopravdy děje.

Ale je to pořád mír. Pořád se třeseme hrůzou, máme-li užít slova válka. Tím zároveň však na bojující strany klademe strašně nízké morální nároky. A kdekomu to zatraceně vyhovuje: ti, co vidět nechtějí, mohou zavřít oči, a ti ostatní mají volné ruce. Regulérní vojenské jednotky se převléknou do civilních šatů a na území nepřítelů /nevyhlášeného! / se chovají jak diví zvěř /divd zvěř laskavě promine/. A my jsme ochotni uhnout očima, pokrčit rameny a sáhnout po šidátku: to je jen extrém, z děr vylezla lůza. Jenže on to není extrém, ale styl. Není to lůza, ale armáda; morálně mnohem horší než ta, kterou císař pár dával do pohybu po náročných vylepených manifestech. Není to obávaná válka, ale vytoužený mír.

Stav australské armády poklesl pod 70.000 osob. Každému je jasné, že není s to uhájit tento kontinent. Takzvaný Dibbův plán přestavby ozbrojených sil navuštěl ně předpokládá, že v blízké budoucnosti žádný konflikt nehrozí. Téměř jistě nehrozí poměrně slušná, vyhlášená válka. Ale - později, zítřka, možná dnes - docela určitě hrozí mnohem větší nebezpečí, než je mocnější manifest.

My, Češi a Slováci, máme své zkušenosti. Jednu si připomeneme právě v příštích dnech. Prohlédněte si titulky z oné doby. Máte-li však možnost, prohlédněte si celé noviny. Zjistíte, že se hrál fotbal, někoho přejelo auto, lidé chodili po biografech a kdo měl přes den volno, ležel v vody. Jak všichni, obyčejný den. Za týden mohl jednou provždy zmizet z paměti. Nikdo by si už nevzpomněl. Nikdo by nevěděl, co tehdy dělal. Snad jen ten, kdo byl poblíž, když se někdo narodil či zemřel nebo jiný oženil... ale každý den má takové soukromé pamětníky, pro kohosi významné okamžiky, které jinak pro celek neznamenají vůbec nic.

S určitostí nevíme, zda naše zeměkoule, náš malý svět jednoho dne zmizí či nezmezí z onoho věčného a nezní-
ditelného světa. Stane-li se, nepochybně to bude bez
hosených rukavic a vyhládek na plotech: křivé pohledy
se propletou jak pavučina, politici budou mluvit v par-
lamentech a noviny budou psát, jak je dobře, že je mír.

VĚTŠÍ PÍSMO!

Je to lepší?

Několik čtenářů nám zatelefonovalo, že měli potíže se čtením některých částí textu prvního čísla Panorámy, protože vytištěné písmo bylo příliš malé. Byla to jediná zásadnější výhrada k časopisu - zaplácání ní-
koli neodstranitelná, nicméně život nám mírně zkompli-
kovala. Pro tisk osetem se celé strany fotograficky zmenšují a archy papíru, které dáváme tiskárně, jsou tedy podstatně větší než to, co máte nyní v ruce. První číslo jsme tak zmenšovali o 33 procent, výsledkem byly ony blechy, na něž si sice mladší čtenáři nestě-
žovali, ovšem musíme brát ohled i na ty, jejichž oči si už v životě něco odpracovaly. Abychom dosáhli po vytištění většího písma, museli jsme tak předělat všech 24 originálních archů, celé záhlaví, titulky, názvy rubrik, už hotové inzeráty atd. atd., po technické stránce se vlastně začínalo zase od začátku. Práce hrozná, ale věříme, že hlavně dříve narození čtenáři ji ocení: zmenšení je nyní pouze o 26 procent a čitelnost textu je podstatně lepší. Při přípravě Panorámy budeme nadále používat tři druhů písma /myslíme, že nikoli ošklivých/: Prestige Elite, Polygo Pica a Light Italic.

Nečekané práce s překreslením archů a přípravou už hotových materiálů pro nový rozměr se dobrovolně ujal člen redakčního kruhu Panorámy P. Šindelář spolu s V. Kaděrem. Oběma upřímně děkujeme.

Mnozí čtenáři si Panoramu předplatili již po prvním čísle. Ti, kteří si vzali čas "na rozmyšlenou", mají tedy nyní možnost. Chceme dělat dobrý a přítom i levný časopis. Vaše předplatné sluší k pokrytí výrobních nákladů. A podle možností chceme kvalitu zvyšovat - ale třeba každá fotografie se platí navíc, není zahrnuta v domluvené ceně tisku...

Líbí-li se Vám Panoráma, neváhejte se zasláním předplatného. Moc rádi bychom mezi redakci a čtenáři vytvořili jednoduchý, otevřený vztah: budeme dělat to nejlepší, co dovedeme, a vy nám to výrobně umožníte těmi několika dolary.

Pokud snad někdo čeká s předplatným, "až nás uvidí", potěší nás více, vyplní-li už nyní šek a pošle jej poštou. Účty za tisk a poštovné je třeba platit průběžně - ne až se uvidíme. Každopádně děkujeme všem, kteří předplatné už poslali: bereme to jako hezký projev důvěry a povzbuzení do další práce.

PANORÁMA CZECHOSLOVAK PANORAMA

Vydává Czechoslovak Panorama pro Čechy a Slováky v Tichomoří i krajany jinde ve světě. Řídí redakční kruh Panorámy. Zodpovědný redaktor Jiří Hodač. Tisk Newsprinters Pty. Ltd.

Redakce: 35 Massey St., Doncaster, Vic. 3106, Australia. Telefon: Melbourne /03/ 848-9802 (večer)

Podepsané materiály vyjadřují názory autorů. Redakce nemá námitky proti přetiskování původních materiálů Panorámy jinými exilovými časopisy, bude-li připomenut pramen a autor, pokud je uveden.

Cena jednotlivého výtisku v Austrálii \$ 1.80.

Předplatitelům se poskytuje sleva. Přesné informace o předplatném v Austrálii i zámoří na odštítku ve druhé polovině časopisu.

PANORÁMA vychází každý měsíc.

Snímek na obálce: Pavel ŠINDELÁŘ

ŠLI JSME NA "GERMANIJU"...

Říkali nám, že jdeme proti Německu. Mluvíli o desítkách milionů mrtvých z poslední války. A že my v tuto chvíli musíme být stateční a tvrdí, aby se to neopakovalo. Já jsem Žid, umím německy, i když doma jsme mluvili rusky. A tak vidím: to kolem přece nejsou německé nápisy. A lidi na ulicích nám odpovídají, to jste se zbláznili, Ivani, copak my jsme Němci...?

Nás z prvního sledu brzy vyměnili. Vojáci byli demoralizováni, začali se moc ptát. Přesunuli nás na Krym, kde několik měsíců bylo politické školení...

/Býv. sov. voják, nyní zaměstnanec australské vlády/

Pavel JAVOR

Srpen 1968

Ze všech děr, zpředu, zdola, horem
se rázem vyhrnula chátka.
Prodejná ruka reflektorem
po rozjívěném nebi šátrá -

Nebesa řevem otevřená -
/Mana z nich bude padat tence!/
A ani kousek toho věna
už nezachrání intervence.

Ve snu jsem viděl zemi mladou.
/pozdě plakat a rvát si vlasy!/
Nad touhle asiatskou zradou
česká obloha odplivla si -

Utekli jsem

podruhé...

Utekli jsem právě podruhé
z Československa...

V Úterý jsme oslavovali
bratrovy narozeniny, tro-
chu jsme popili a po půl-
noci šli v klidu do postele.
Asi ve čtyři ráno nás vzbudil
hluk letadel. Díval jsem se na Ruzyn, kde přistávali
parašutisti, jejichž počet jsem odhadoval na 3.000.
Pustil jsem hned rádio, odkud jsem se dozvěděl, že
Rusové obsazují celé Československo...

Později se u rozhlasu střílelo. Jak k tomu střílení
došlo, ani nevím, vždyť tu nikdo nemá zbraně. Viděl
jsem zato mnohokrát, jak muži skřípali zuby nebo bez-
mocně plakali. S hrůzou jsem pozoroval studenty, kte-
ří šli s obnaženou hrudí proti sovětským tankům. Ruští
vojáci nakonec nasadili bajonety a vykročili proti nim.
Díval jsem se, jak mladý chlapec byl přezán bodákem
na prsou, jak utfel krev do československé vlajky a tu
hodil pohrdlivě na sovětský tank. Lidé se všeobecně
snažili cizí vojáky ignorovat, odmítali jim podat i jen
trochu vody...

V pátek ráno jsem se dostal na Smíchov, odkud odjížděl
zvláštní vlak do Norimberka, určený pouze pro cizince.
Dostal jsem volnou jízdenku a nějaké jídlo. Ještě
šťěstí, že mám australské občanství...

Moje nejlepší vzpomínka na návštěvu v Praze bude patřit
všem těm událostem, které dokazovaly, jak Češi drželi
pohromadě, když šlo do tuhého...

* *

/Výňatky z "Dopisu z Vídně", podepsaného A.B.,
který dne 2. září 1968 uveřejnilo melbournské
čs. noviny HLAS DOMOVA./

VYTISKUJÍ STÁTEČNÍ A OBĚTAVI V

**Vše
Česko
socialis**

včera dne 20. srpna
lidové republiky
sliky a Bulha
ní presi
va

ZOLUCE nyní nem...

Všem
komunistickým
a dělnickým
stranám

OSLOVENSKÉ NOVINY
ročník XVIII

Boj a bud.

Národ

tych o tom, kde je duše a svědomí
na 1968 rázem směřovaly všechny po
neživé...

Foto Pavel Šindelář

na odchod
ální

Tak už jste tady... vítejte!
Vítejte, letní hosté
z hlubin mrazu,
vítejte nám
po starém obyčeji
s pancířem chleba,
s tímto krystalem sázotvorné soli
jež rozežírá,
vše, co padlo s nebe,
Vítejte v láskyplném objetí,
v němž praštit kosti.

z plodů
 na sklonku výsluní
 A znovu
 hluchoněmi z hluchoněmy,
 A znovu oslav,
 muky, které se odtásej
 Ti pouhým pomýšlením se řídáše,
 a dříve začítě! kňhout.
 přám,
 jsem vás kdy znal.
 přám pudrůh,
 wti,

21. 8. 1988

ГЕРУДИКУ

...předsednictva ÚV KSČ a bez v
...ÚV KSČ vyzývá
...předsednictva ÚV KSČ a bez v
...ÚV KSČ vyzývá

DON

FREE CZECHOSLOVAK
bourne 2. 1968

Česká republika
povstal

... slovenských ľudí hrdých tohto katolíckeho štátu, ktorý
... národa. Od 11. hodiny večernej prvé skúsenosti...

DENÍK REVOLUC
Číslo 232
kročila v
ky,

SSR, Mađarska S.

Stalo se
shromážděn
mi těchto
valo se se

any preparation

Može obratiti se javno

NEPOX

Národ povstal

NEPOM

Pavel ŠINDELÁŘ

Jak se fotí OKUPACE ★

Okupace se fotí hůř než to nádraží, o kterém mluvil Švejk.

Nádraží tu bylo včera, předečtírem, před rokem. Můžete chodit kolem a hledat ten nejvhodnější záběr. Můžete čekat na východ slunce, západ slunce či až není vůbec žádný slunce, a nic se neděje. A zvodíte-li záběr, můžete to zítra zkusit znovu.

Okupace tu včera nebyla. Ani předečtírem. Natož před rokem. A najednou tu je, zatraceně moc tu je, vpředu, vzadu, všude kolem. Řetěz situací; když spouští fotoaparát nestísknete ve správný moment, už se ta šance nikdy nevrátí. A vy jste naštvaní, strašně se vás to týká, a přitom na vše musíte koukat očima fotografa, tedy chladnými očima, jako někdo cizí.

Na rozdíl od nádraží se okupace mele. A na rozdíl od nádraží má kvěry a leckde teče krev.

Táta míval fotokomoru a já mu pomáhal dělat fotky. Ve čtrnácti jsem dostal první aparát, ruskou Smenu. Pár let nato jsem spíšobil první malér: spoliužák na přimyslovoe - studovali jsme strojařinu - chtěl vstoupit do ČSM a na přihlášku potřeboval snímek. Zmáčkni mě, hele, řekl, když máš foťák. A já, že jo. Ale nějak jsem se s tím coural, pořád to nebylo, asi jsem neměl dodělaný film a nechtěl jsem ho stříhat, zkrátka a dobře, když to trvalo moc dlouho a pořád nic, ten kluk nevydržel s nervy a k přihlášce přiložil fotku, kterou měl doma: jak kouká z okna, vedle hlavy květináč. Předseda ČSM na škole to vzal jako politickou

provokaci a ješel, že pro Švejky v organizaci není místo, ne, ne, ne! Spolužák do ČSM zkrátka už nikdy nevstoupil. Hrozně mi za to nadával. Pak, kolem osmašedesátého, mi za to hrozně děkoval. Kolik lidí mohlo říci, že nikdy nebyli v ČSM? Moc ne.

Dvacátého srpna 1968 večer jsem byl s holkou v biografu, pak jsme trochu courali po Praze, moc fajn večer, konec léta. A ráno byli všude Rusové. Vzal jsem kameru a šel. Měl jsem tehdy starého německého Voigtländera, takovou tu bedýnku vpředu s harmonikou. Byl jsem u rdáa, na Václaváku; druhý den jsem vyměnil film a šel znovu. Rusové byli nervozní, zabíjeli lidi kvůli úplným pitomostem. Třeba kvůli trikolóře. Nebo že po nich plivli. A strašně se jim nelíbilo, když je někdo fotil. Zabavovali aparáty, ničili materiál. Na Staroměstském náměstí se na mne zuřivě obrátil jeden ofiér a zařval - dává! A natáhl ruku. Já přitiskl kameru na prsa, otočil jsem se a šel. A šel jsem strašně, strašně dlouho. Trvalo to snad deset, patnáct vteřin, než jsem se vmísl do davu, ale nikdy bych nevěřil, jak dlouhých může být jen deset, patnáct vteřin. Celou tu dobu jsem cítil každý centimetr svých zad. Člověk by nerad, když je mu teprv dvaadvacet...

Jak se tedy fotí okupace?

Nedobře. Zvlášť když to není cizí problém, ale vaše vlastní okupace. Ale fotit se to musí. Aby lidé věděli a viděli. I po hodně letech.

Pozn. redakce: Pavel Šindelář je absolventem oboru vědecko-technické fotografie na Royal Melbourne Institute of Technology. Jeden z jeho snímků ze srpna 1968 představujeme na předchozí straně.

Léto

roku devětašedesátého se nachýlilo a po Praze se děly zvláštní věci: policie hnala demonstranty Václavským náměstím nahoru a vzápětí naštvaní demonstranti hnali policii směrem dolů. Byl srpen devětašedesát. První výročí dnů, na něž se nezapomíná či nevzpomíná, podle potřeby.

Mělo se nezapomínat či nevzpomínat i na tenhle srpen. Zase podle potřeby.

Západní novináři kmitali tužkami po papíru, cvakali spouštěmi fotoaparátů, gumovými objektivy lovili zkrvavené tváře. Svět to musel mít na stole, hned jak si promne očka takhle po ránu: vedle šunky s vejci, překapávaného kafička a máslem silně mazaného loupáku.

A tehdy roku devětašedesátého v Praze na Václaváku, tehdy uprostřed řvavy, uprostřed míhajících se pendreků, uprostřed lomozu obrněných transportérů, uprostřed oblaků slzného plynu, proudů z vodních děl, deště kamenů a tu a tam i mířených střel... tak tehdy se zvolna a polehoučku otevířela vrátka malého kiosku a do divokého bince vyšel nevelký a nemladý holohlavý muž.

Buřtař. Prodavač opékaných klobás z rohu Václavského náměstí a Vodičkovy ulice.

Teď vyšel ven a za sebou táhl na vozíku velkou bednu. Usoudil zjevně, že přestávky v bitvě se nedočká: té přestávky, v níž by se válečníci obou stran měli sejít nad buřtíkem, než se opět dají do boje.

Co je pozoruhodného na této události?

Z hlediska zeměkoule, zdá se, pramálo. O plešatém muži se nezmínila žádná ze světových agentur, ač dále-

pisy jinak jely naplno. Nikde v novinách se neobjevila jeho fotografie. Ani v televizi. Ani ve filmu. Historici - i s odstupem - jeho čin stále nechávají stranou; dosud vše zastíňují na pohled jistě efektivnější, v jádru však méněcenné momenty. Nicméně vzpomenu-li na ony dny, kdy tvrdé rány dopadly na tvrdé lidské palice a někdy třesky i výstřely, vybaví se mi právě mužíček z buřtařského krámků, vybaví se mi jeho nachýlená postava, plandavé kalhoty, červené ruce a lesknoucí se hlava. Vybaví se mi, jak tenkrát pečlivě, přespěšlivě zamknul dveře za sebou a přičně přes Václavské náměstí vyrazil i s bednou, plnou po okraj. Plnou krásných, tmavě zlatých klobás, buřtíků, předurčených k tomu, aby sycily spěchající, těžilý požitkáře a vracely sílu přiořilým strejcům, potácejícím se k vlaku flamendráku krátce nad ránem.

Vstoupil do středu lité řvavy se svými buřtíky podobně jako Spasitel se zástupem kdysi vstoupil do moře: hmota se tak jako tehdy před ním rozestupovala, ta zvláštní krvavá a propocená hmota propletených těl, a za ním se zavířala jako opona. Rány ústávaly. Ruce na okamžik trnuly ve svém zlobném nářahu, aby vzápětí znovu dopadly se snad ještě větší silou, ještě větší zuřivostí. Kráček uprostřed bublinky míru obklopené houfí, povznesený, nevzrušený, netečný zcela ke všemu. Vyšel zachránit své buřtíky před zlobou doby, plnil poslání.

Psala se totiž zrovna historie. A vždy, když se píše historie, nastávají pro buřtíky časy nejisté a snadno mohou přijít k úhoně. Vždy, když se zrovna píše historie, přestává se brát ohled na věci všední a obyčejné: co je existence buřta proti dějepisu; co je existence

buřta proti historii v lidské kůži vázané?

Ve škole se pak učí, že jde o principy. O dějinnotvorné mechanizmy. O ideály, o třídní boj. Je-li však ta doba i naší dobou, váháme jaksi uvěřit: tušíme, že jde o buřtíky. Někdy jenom o buřtíky. A jde-li o buřtíky, bůhví proč jde vždycky také o lidi.

Pán s pleší, buřtař z Václaváku, tohle chápal. Porozuměl době a usoudil, že je nutno hledat východiska, cesty ven. Sunul se podivnou směsí kovu, gumy, vody, plynu, krve a lidského masa, a nebyl to snadný úkol, jenž si předsevzal. Proč ho tam na místě ty pendreký neubily? Proč ho obrněná nestvůra nesrazila pod kola? Že byl racionální? Či že byl pošetilec a blázen? Tak či tak, pro ten moment přečůrával dějiny: poté, co prošel bouřlivými vodami, muž s hlavou jako koleno i se svou bednou vstoupil na protější chodník. A bez ohlednutí zmizel za rohem.

Chťel spasit bezbranné. A také je spasil ve zlé době.

Historie ovšem nemá ráda, vezme-li ji někdo u huby tímhle stylem. Spasitele mnohem radší vidí na kříži.

Po nějaké době - po boji a na opět zameteném Václaváku - holohlavý pán otevřel znovu svůj kšeftík s buřtíky. Byli jsme rádi, že ho tam zase máme, s očima upřenými do zdi protějšího domu, v zubech s dlouhým vířinkem. A jako předtím se nás ptával, aniž hnul svalem v obličej, zda chceme tuplovanou hořčici.

Nedlouho nato se okénko po ránu neodkrylo, ač jsme na ranního buřtu dlouho, dlouho čekali. Je tam, má tu vozejk, řekl někdo a pěsti párkrát praštil do dveří. Pak do nich kopnul. Znovu. A ještě jednou.

Dveře se rozletěly a uvnitř na bedně s buřty ležel nevelký a nemladý muž s holou hlavou. Plandavé kalhoty měl od oleje a červené ruce dlaněmi nahoru. Byl mrtev již delší chvíli.

hod

KŘÍŽEM KŘÍŽEM

aktuality/události

Čs. policie má někdy opravdu zvláštní starosti: Ostravský spisovatel, chartista J. Šavrdá bojuje s StB - kromě jiného - o možnost účasti na výstavách koček, jejichž je významným chovatelem. Zatím marně.

Pavel Wonka se snaží užít svých ústavních práv a chce kandidovat jako nezávislý kandidát na funkci poslance Sněmovny lidu Federálního shromáždění ČSSR. Na podporu své kandidatury vydal provolání na třech stranách formátu A4. Tušíte správně: skončil ve vazbě s obviněním z trestného činu pobuřování.

Jazzová sekce /viz naše informace o výborné besedě melbournské SVU na toto téma/ žaluje u obvodního soudu pro Prahu I časopis Mladý svět kvůli otištění zkreslených informací.

S mírovým hnutím trochu jinak než na Západě: ze spontánní akce při výročí smrti J. Lennona se zrodila myšlenka vytvořit pacifistickou organizaci "Mladé umění pro mír". Podle měřítek StB nápad nedobrý - organizátoři nátlakem donuceni rozloučit se s nevinnou představou.

Obdiv k útrpnému právu de facto vyjádřila předsedkyně trestního senátu Krajského soudu v Praze dr. Fučíková, když při hlavním líčení se signatářem Charty 77 H. Chromým šokovala jednací sňů řečnickou otázkou, "zda právě pod nátlakem se nevypovídá pravda". H. Chromý byl mimo jiné obžalován, že poslal dopis V. Bilako-

vi, jemuž jinak asi hned tak někdo nenapíše. Jednání odročeno na neurčito.

Na počátku července byl v Československu senátor Larry Presler z americké Jižní Dakoty. Setkal se s mluvčími a signatáři Charty 77.

Na Slovensku řije 225 tisíc Cikánů, kteří tak tvoří 4 proc. všeho obyvatelstva. Základní školu úspěšně dokončuje jen polovina cikánských dětí.

Gong se jmenuje časopis, vydávaný v Praze pro sluchově postižené. Pro nejmladší čtenáře připravuje zvláštní přílohu "Gongáček dětem".

Knihy se kradou všude na světě, nicméně výhodněji tam, kde je o kvalitu nouze. Nedávno odsouzený Karel P. z Brna vyraboval 89 veřejných knihoven a odcizené svazky ihned prodával v antikvariátech, jejichž nákupčím ani trochu nevadila výrazná razítka, svědčící o původu. Že nešlo o Leninovy spisy či Husákovy projevy, je nasmadě.

Co se tedy děje s Leninovými spisy a Husákovými projevy, když je nikdo nečte, natož krade? Prozradíme, že snem všech knihoven a prodejen knih jsou živelné pohromy všeho druhu, nejlépe průtrže mračen, při nichž střecha nevydrží: v takovém případě veškerý personál uchopí kbelíky a hbitě polévá díla klasiků socialismu, která se pak s úlevou odepíší ke škodě pojišťovny.

"Máme dostatek všech zemědělských produktů", konstatuje nečekaně Mladý svět. Snad: pokud není zrovna moc horké léto, studené léto, mokré léto, suché léto či záludně úplně normální léto.

Podnik "Osvobozená domácnost" nabízí své služby mj. sdělením, že "poskytuje služby v oblasti praní prádla". Tvrdí, že "doprovází" oděvy, které - jak zdůrazňuje - musí ovšem být "nepřešpiněné". Nu, záhy budeme potřebovat překladatele. Pár lidí se tím aspoň užívá.

Mohou se vyskytnout drobné nedostatky, upozorňuje kartička, kterou dostávají pacienti, opravujeme - hosté nového interhotelu Labe v Pradubicích. A nelže: výtahy jezdí do jiných pater, než odpovídá stisknutému tlačítku. I pak nade dveřmi svítí jiné číslo, než by mělo být. Stěžovat si můžete na nádraží: telefonní číslo ředitelství hotelu, které hosté obdrželi, je úplně nesmysl.

V HORÁCH

už bude pozdě uvažovat o skutečně prvotřídní výstroji!

Vaše cesta za sněhem proto musí začít u

** Snow-Ski **

kde najdete vše, co s pobytu na horách udělá velký zážitek.

NEJMODERNĚJŠÍ LYŽE MNOHA ZNAČEK - OBLEČENÍ - VŠECHNY DOPLŇKY

Lyže i opravujeme a půjčujeme.

Na skladě máme i vše, co potřebujete pro pěší výlety do buše

SNOW - SKI PTY. LTD.

Tooronga Village Shopping Centre
Hawthorn East, Vic. 3123 /shop 25/
Telefon 20-7437

nebo
68 Whitahorse Rd., Balwyn, Vic. 3103
Telefon 817-4683

Chťejte mluvit s Pepou Blahovcem!

Z NAŠEHO ÚHLU

Podle západoevropských katolických pramenů rostoucí intenzita náboženského cítění na Slovensku inspiruje čs. úřady k důvěrným výrokům o "krizové situaci". Procesí k poutním místům se v nedávné době zúčastnilo na 350,000 lidí. Dosavadní metody oficiálního protináboženského boje se prý mívají účinkem.

Podle informací amerického tisku v Praze zemřel Alfred Stern, 88, který již v roce 1953 opustil USA, kde byl později v nepřítomnosti vyšetřován pro podezření z vojenské a průmyslové špionáže ve prospěch SSSR. Přestože obžaloba byla později stažena zpět, A.Stern se nevrátil a žil postupně v Mexiku, SSSR, na Kubě a posléze v Československu, kde užíval údajně luxusního života jako poradce při výstavbě sídlišť. Dokonce prý měl služebníctvo. Příčinou smrti byla rakovina.

Statistický a analyzující přehled o uprchlících žádajících o azyl v demokratických zemích /World Refugee Survey 1985 in Review, U.S.Committee for Refugees/ zdůrazňuje nutnost pomoci a podpory nabídnutých jak vládami, tak spoukromými agenturami. Mnohem obsáhlejší je ale publikace komentující politickou problematiku v souvislosti se stále se zvyšujícím množstvím lidí opouštějících svou vlast /E.G. Ferris: Refugees And World Politics, Ed.Praeger Publishers, 1985/. Obtíže spojené s integrací uprchlíků v novém prostředí naznačuje, ale nefeší, sociologická studie Vietnamiens en France - Insertion et Identité. Zájímavý rozbor, i když naše zkušenosti jsou poněkud rozdílné.

Obecní zastupitelský úřad v Melbourne zamýšlí podporovat českou menšinu při založení "českého města" a následovat tak úspěch Číňanů, Italů a dokonce i Vietnmců. My nemáme žádný nápad? Václavské náměstí v Melbourne?

Přistěhovalecká kvóta se podstatně zvýšila, Austrálie má zájem zvláště o zdravotní sestry, ekonomy, automechaniky a kuchaře.

Dostihla nás smutná zpráva, katolický kněz P. Vondra již není mezi námi. Naposledy působil v St. Gallen ve Švýcarsku. Odjel s třiceti českými farníky na pout do Svaté země, kde se při koupání v Mrtvém moři utopil. Kromě jiné pastorační a osvětové činnosti vydával také oběžník KLUŠ. Současně si uvědomujeme, že je to již deset let, co zemřel výjimečný člověk a Milíčův následník - kazatel Přemysl Pitter. V Československu vydával měsíčník Sbratření, ve švýcarském Affolternu pak "Hovory s pisateli."

Výbor pro uprchlíky v Norsku oslavuje 40 let své prospěšné činnosti, jak mohou potvrdit někteří naši krajané.

Z vystoupení australského delegáta na zasedání Komise pro lidská práva v Ženevě: "Australská vláda i občané jsou zneklidnění porušováním lidských práv ve východní Evropě... Australská vláda věří, že svoboda projevu má být poskytnuta všem lidem... Ve východní Evropě nemůžeme přehlédnout systematické útoky na určité skupiny, jejichž názory jsou odlišné od názorů oficiálních. Charta 77 v Československu a podobné skupiny v SSSR, jejichž posláním je sledovat porušování helsinských dohod ve vlastních zemích, jsou takovým případem, podobně jako akademici a odboráři v Polsku..."

V Holandském Haarlemu se konalo české lékařské sympodium, kterého se zúčastnilo 150 doktorů a lidí i jiných blízkých profesí.

Jde o nás-2.

V prvním čísle Panorámy jsme si začali povídat o velmi závažném problému: jaké vlastně je postavení nás, uprchlíků z Československa, zde v Austrálii, nakolik nás Austrálii považuje za "své". Vzhledem k novému kursu vládní politiky vůči novým občanům - už pokud jde o podmínky nabytí australského občanství - se vynořují otázky ne zrovna příjemné.

Minule jsme informovali o tom, že náš dopis byl předán i australskému ministerstvu zahraničních věcí. Zde je tedy podstatná část odpovědi:

People born in Czechoslovakia who become Australian citizens will not normally have lost their Czechoslovakian citizenship. Consequently if they visit the country of their other citizenship they will be regarded as Czech nationals /pozn. Panorámy: min. zahraničí by snad mělo cítit, že mezi "Czech" a "Czechoslovak" je určitý rozdíl, ne?/.

The Australian Government's position on dual nationality is that Australian nationals who also possess the nationality of another country have the same rights and obligations as any other Australian while they are in Australia. They are not subject to the laws of the country of their second citizenship while in Australia. Conversely, while they are in the country of their second citizenship, they have the same rights and obligations of other citizens of that country and are not subject to the laws of Australia while they remain there.

It follows that although Australian consular assistance can sometimes be made available in the country of this second nationality, Australia has no legal authority to demand access to an Australian dual national /e.g.

SHIATSU--*--*--*

JAPONSKÁ BODOVÁ MASÁŽ / ACUPRESSURE / - SAUNA - LÉČBA SVALOVÝCH ZATVRDLIN / FIBROSITIS / - CELKOVÁ MASÁŽ...

32 Upper Plaza, Southern Cross Hotel, Exhibition St., Melbourne, telefon /03/ 654 7782

Od 10 hodin dopoledne až do 7 hodin večer

Keiko O M O T O a Luděk H O R Á K, N.D.

in the case of arrest and detention/ or to intervene in respect of the imposition of obligations such as military service. Australian consular assistance can of course be provided in the normal way to dual nationals in a third country.

You may be interested to know that the Government has commenced the negotiation of bilateral consular agreements with some East-European countries including Czechoslovakia /pozn. Panorámy: opět mírně zarážející formulace - Československo se sice nalézá ve sféře bezprostředního sovětského vlivu, rozhodně ale není "východoevropskou" zemí zeměpisně, natož kulturně/, which it is hoped may help resolve some of the problems confronting Australian dual nationals. The Government will be seeking agreement from these countries that dual national visitors will be treated in the receiving country as nationals of the country on whose passport they are travelling.

However as the negotiation of such agreements is complex and time consuming it is unlikely that there will be early results from this initiative.

Podpis: D.P. Connors, Acting Assistant Secretary Consular and Passports Branch.

Pro ty, jimž angličtina dosud dělá potíže, snad tolik:

Ministerstvo zahraničních věcí zužuje celý problém jen na otázku dvojího občanství, tedy nedělá žádný rozdíl mezi politickými uprchlíky a ekonomickými přistěhovalci dejme tomu z Anglie či jižní Evropy. Upozorňuje, že získáním australského občanství se neztrácí předchozí čs. občanství a že každý z obou států může s Australanem čs. původu zacházet podle svých představ a zákonů, pokud se nachází na jeho území. Kdo se vypraví do Československa, nemůže počítat se žádnou pomocí australského zastupitelského úřadu; Austrálie se nepovažuje za oprávněnou vyžadovat přístup k takovému svému občanovi, dokonce ani když je uvězněn. Stejně tak ji nezajímá, bude-li při té příležitosti povolán do armády. Australská konzulární pomoc se ovšem normálním způsobem poskytuje lidem s dvojím občanstvím za pobytu ve třetí zemi. Ministerstvo konečně sděluje, že probíhají určitá jednání s východoevropskými zeměmi s cílem dosáhnout toho, aby člověk byl považován za občana státu, s jehož pasem cestuje, avšak není pravděpodobné, že by se v blízké budoucnosti dospělo k dohodě.

Vcelku chápeme takový postoj australské vlády vůči těm, kdo cestují do Československa dobrovolně: nikdo je nenutí, aby tam jezdili, a vědí, kam jedou. Ale my jsme se naprosto jasně ptali, jaká bude reakce australské vlády v případě, že zdejší občan čs. původu padne do rukou tamějších úřadů nedobrovolně; uváděli jsme konkrétní příklad s letadlem, jež nouzově přistane v komunistickém státě. Nu, představme si třeba Sofii místo Atén: co pak, Austrálie, je to TVŮJ občan nebo ne? Zřejmě ano, pokud místo děje bude ještě v Bulharsku, jde přece o třetí zemi - ale co když ho eskortují do Prahy? V tom okamžiku si Austrálie myje ruce? O tohle nám šlo a otázka byla položena jednoznačně. Bohužel odpověď ministerstva zahraničních věcí sviští kolem jiného ná-

stupiště a mizí tam, kde v dálce za obzorem - snad - se koleje sbíhají.

Pořád tedy je, na co se ptát. Tedy se ptát budeme.

Pro zajímavost se podívejme, jak se na problém dvojího občanství dívají současné čs. zákony. Zmoudříme - samozřejmě - četbou Rudého práva.

V Rudém právu se velmi blízkým tématem před časem opravdu zabýval právník dr. V. Květenský. Lidi s dvojím občanstvím nazývá "bipolity"; ze souvislosti vyplývá, že nejde o nadávku, ale profesionální termín. To je milá pozornost. Na jednom místě pak říká doslova:

Z faktu, že bipolita je občanem více států, vyplývá, že se ve vztahu k jednomu z těchto států nemůže dovolávat na své další státní občanství a je povinen plnit všechny povinnosti občana toho kterého státu. Přitom však jiný, třetí stát, takovou osobu pokládá obvykle za státního příslušníka pouze jednoho státu, většinou toho, ke kterému tuto osobu pojt nejtěsnější vztah, např. bydliště. Podle československého práva v takových případech náš stát považuje bipolitu za příslušníka toho státu, jehož občanství nabyl naposled.

Kdo věří, ať tam běží. Ale neradíme: Bulharsko vás docela určitě nezařadí do příhrádky podle australského bydliště a čs. úřady se vás určitě jen tak nezřeknou jenom proto, že jste australské občanství "nabyl naposled"; proč by potom byl celý ten cirkus s tzv. upravováním vztahů. Máme obavu, že ani dovolávat se Rudého práva příliš nepomůže.

Uvidíme tedy, co nám zase poví australská opozice.

PANORÁMA

Valná hromada Sokola Melbourne se konala 3. srpna.

Každé pondělí od 7 hod. večer cvičení na náradí pro muže a jazzgymnastika pro ženy v Nár. sokol. domě, 497 Queensberry St., Nth. Melbourne.

"SRPEN po 18 letech" - hudebně literární pásmo v sále Nár. sokol. domu v Nth. Melbourne dne 23. srpna od 8 hodin večer. Vstupné \$ 4. Občerstvení v bufetu.

Člen redakčního kruhu Panorámy Jaroslav Kovářiček nedávno navštívil Malajsko a vrátil se ve zdraví.

Jaroslav KOVÁŘIČEK

TREST TREST

Sdělovací prostředky v poslední době věnovaly nesmírnou pozornost případu dvou mladých Australanů, odsouzených v Malajsku za pašování drog k trestu smrti. Nehodlám přidávat cokoliv k této záplavě článků. Vyslechli jsme však mnoho názorů a ten případ je vhodnou příležitostí zamyslet se nad trestem smrti.

Trest smrti je ovšem námětem, který vzrušuje snad každého, neboť smrt se dříve či později nevyhne žádnému z nás, a čím později, tím lépe. Jedná-li se ale o smrt někoho jiného, pak se nám již snadněji diskutuje. Argumentovat lze snadno pro i proti a diskuse mohou být vášnivé; rozhodně takové téma se nedoporučuje po večeri s přáteli. Argumentů a stanovisek může být celá škála, logických a oprávněných: problém se zdá být v tom, že lidé jsou různí a co platí na jednoho, nemusí zapůsobit na druhého. Pouze trest smrti působí na každého shodně. Pokusím se stručně argumentovat pro obě stanoviska, aniž bych si činil nároky, že tak složitý problém rozřeším.

Zachytil jsem poselství mimozemské civilizace. Nevím co, ale něco jim máme polibit...

Trestu smrti se používalo a používá po světě různě a rozdílné společenské systémy či náboženství mají často i velmi rozdílná stanoviska. Kupříkladu katolická církev ve středověku upalovala čarodějnice a kacíře a přitom hlásala příkázání: Nezbiješ. V islámském Iránu ještě dnes platí zákon, podle kterého lze ženu ukamenovat za cizoložství /platit takový zákon v moderních zemích, nezůstal by kámen na kameni; vyřešila se by se však otázka předlínání světa, když by se rozšířil i na muže/. Obhajovat trest smrti lze snadno tvrzením, že je-li trestem normativním - ví se tedy, na jaký přečin se vztahuje - je možné se mu svobodně vyhnout. Malajsko je zemí islámskou, tamější Bůh je sice spravedlivý, ale velmi přísný. Navštívil jsem onu zemi před dvěma roky a vím, že s trestem smrti za pašování a prodej omamných drog se to tam myslí opravdu vážně a žádný turista se nemůže vymlouvat

Pokračování na další straně

Z NAŠEHO ÚHLU

na neznalost, informace jsou všude. Ti dva chlapci věděli, jakému riziku se vystavují, doufali zřejmě ve svou štěstěnu - a ta je opustila. Dostali oprátku, jak slíbno. Byla to jejich volba a lze se jen divit, proč se někteří lidé tak pohoršují nad malajským systémem spravedlnosti.

Nutno však hned namítnout, že trestu smrti může být lehce zneužito. Byly a jsou vlády, které vytvořily právní systémy přičítající se přirozené mravnosti. V národně-socialistickém Německu byla proviněním příslušnost k jiné rase a trestala se smrtí. I v Československu padesátých let byla popravena řada čestných lidí jen proto, že odmítli souhlasit s nemravným komunistickým režimem. Tisíce nevinných lidí byly sice po letech propuštěny na svobodu /?/, popraveným však ani věhlasné marxistické učení už život vrátit nemohlo. Politicky motivovaný trest smrti se užívá ve světě i dnes a můžeme jen smutně konstatovat, že tyto brutální režimy beztak nedají na veřejné mínění a přirozenou mravnost. Komunistické režimy se dnes snaží budit zdání jakési elegance, a tak tu hrozí nebezpečí, že své protivníky popraví nikoli pro jejich veřejný projev nesouhlasu, ale že třeba StB najde u jejich dveří větší množství heroinu.

Jaké důvody tedy mohou obhájit trest smrti?

Takového trestu by se mělo použít jen v případech, že se jím ochrání případné další nevinné oběti. V Jižní Austrálii je stále v paměti případ tzv. "Truro vražd". U obce Truro se našlo několik mrtvol mladých dívek. Dnes už se ví, kdo vraždil - nemohl však být potrestán, zabil se při autonehodě. Dopaden byl jeho společník, který sice nevraždil, ale věděl o zálibách svého přítele a neudal ho. Vrahem byl mladý sexuální uchylný muž. Byl již dřív odsouzen pro menší přestupky, z vězení však propuštěn předčasně na podmínku. Humánní společnost mu dala příležitost, které vzápětí zneužil. Zůstalo po něm mnohem více obětí, než ony zavražděné dívky - zůstali i jejich rodiče a přátelé, kteří svůj žal ponechali až do konce života. Žádný ze členů komise, která tak nebezpečného tvora propustila předčasně na svobodu, ve vězení nesedí. Zdá se, že naše humánní společnost má víc soucitu s viníky než s oběťmi, které před zločinci nedovede účinně ochránit. Jestliže se někomu nedostává základních mravních zábran, kde je záruka, že nebude stejně vraždit i při příští příležitosti? Co s ním? Popravit - zaplatit mu stejnou měnou.

A hned je tu další námitka: Co když je člověk odsouzen omylem.

Představa, že byl popraven nevinný člověk, je děsivá. Stejně tak děsivá je pro mne i skutečnost, že mnoho nevinných lidí se stává oběťmi všelijakých vražd. Dovolím se domnívat, že nevinných lidí bylo po světě popraveno jen nepatrně, zatímco vraždy jsou na denodenním pořádku. Jestli ovšem společnost popraví nevinného člověka, trest se stal vraždou. Z hlediska spravedlnosti nepřijatelné riziko. Jenže: co je spravedlnost? Neúměrně jsme trestání i v přirozeném běhu života. Každý ví, že se má koukat, kam šlape, jsme však jen lidé chybující a občas šlápneme vedle. Někdo do paňho hovínka a pak mu smrdí bota, jiný na spadlý drát vysokého napětí a elektřina ho zabije. Jaká je v tom spravedlnost? Stejný mírný přestupek a tak drasticky rozdílné následky! Ani se zabíjením to není tak snadné. Někdo zabije a je vrah. Jiný zabije a je hrdina, dostane metál. Přitom v obou případech mohou být oběťmi zcela nevinní lidé.

Domnívám se, že i ti nejzapříisáhlejší odpůrci trestu smrti uznají právo afgánského vlastence bojovat a puškou v ruce proti vetřelci. Pušku má proto, aby mohl střílet, zabíjet, vykonávat trest smrti na vetřelci. Nebude-li střílet, bude zastřelen on. Afgánský bojovník zamíří dobře a zastřelí mladého Estonce, kterého by nikdy nenapadlo vzít zbraň a jít obsazovat tu zemi. A máme zde další nevinnou oběť, i ten sovětský vojákček má starou maminku a má je smutno s ní, když pomyslím na okamžik, kdy jí doručí trojúhelníkovou obálku. A ještě smutněji mi je, když na televizní obrazovce vidím, jak nejvyšší činitel režimu, který estonskému vojákovi vnutí pušku, jak tento nejvyšší činitel, který by mohl zastavit nesmyslné vraždění, si pyšně vykračuje ve Švýcarsku po červeném koberci, s americkým prezidentem si vesele rozpráví, dobrých jídel a dobrých vínček se neodřekáje as. Tak teď ať mi někdo poví, v jakém poměru je spravedlnost a realita života.

STĚHOVÁNÍ!

Lekáte se toho slova? Nemí důvod! My víme, jak na to, máme bohaté zkušenosti a ideální skříňový čtyřtunový automobil!

LEVNĚ - RYCHLE - SPOLEHLIVĚ - BEZPEČNĚ - CO NEJDŘÍV

Z Melbourne Vás odstěhujeme třeba až do Sydney či Adelaidy!

VOLEJTE MIRKA CIHELKU - TEL. /03/ 848-6980

Otázka spravedlnosti souvisí s otázkou mravnosti. Pro potřeby lidského života je třeba pojem spravedlnosti neustále hledat a o spravedlnost usilovat. Klíčem snad je, kdo soudí. Jinak soudí šlechtický a jinak haštný člověk.

Přiznám, že já osobně dospěl ke stanovisku odmítajícímu trest smrti bez výjimky. Z mnoha důvodů - jeden bych rád každému doporučil k zamyšlení. Mou hlavní pohnutkou je snaha ochránit nevinné oběti. V západním systému justice, kde o vině rozhoduje porota, má trest smrti psychický dopad jistě i na porotce, kterým může být vybrán kdokoli z nás. Vědomí, že vyřknutím verdiktu viny bude obžalovaný poslán na popraviště, může způsobit, že i zákeřný vrah bude osvobozen, neboť kus pochyby je soudnému člověku vlastní. Možné odsouzení nevinného člověka k dlouholetému žaláři není tak drastickou představou, neboť člověk žije, má naději na nápravu chyby. Propustit na svobodu chorobného vraha ale může znamenat smrt dalších nevinných obětí.

Vzpomenu-li na ony dva mladé Australany, je mi poněkud líto, že sami tak zbytečně zmařili své mladé životy. Oprátku ale dostali za něco, co mají životy mnoha jiných mladých lidí. Možná, že ten heroin, který nedovězli, neměl tak možnost zničit někoho jiného. S jejich popravou ale přesto nemohu souhlasit. Chlapcům se sice dostalo slíbeného, trest smrti však opět vytvořil další nevinné oběti - jejich rodiče a sourozence. Jistě na to měli myslet sami, oni především měli být zodpovědní vůči svým rodinám, nic to ale neubírá na tragickém údělu obou matak.

Jenže takový je svět. Já jen marně přemítám, proč nás sdělovací prostředky neustále zaplavovaly zprávami o osudu odsouzených provinilců - a přitom tak málo místa se jim dostává pro oběti. Inu, moderní humánní společnost.

***

Tolik tedy názor Jaroslava Kovářčeka.

Snad jen pár slov na okraj, jak v Československu vypadá situace, pokud jde o trest smrti.

Trestné činy, za něž je možné poslat na šibenici,

MALOVÁNÍ NEBO RESTAUROVÁNÍ

VAŠICH DOMŮ V MELBOURNE
ODBOŘNĚ PROVEDE

PETR PEITHNER

Telefon: /03/ 882-6356

jsou vyjmenovány v tzv. zvláštní části čs. trestního zákona. Nejde zdaleka jen o vraždu – stejně nemile mohou dopadnout pachatelé "teroru", "obecného ohrožení" atd., tedy činů, kolem nichž zdaleka ne vše musí být jednoznačné. Obecně platí, že trest smrti lze uložit tehdy, připouští-li jej zákon pro konkrétní typ trestného činu a je-li dál dána aspoň jedna ze čtyř podmínek: zvlášť zavrženíhodný způsob provedení činu, zvlášť zavrženíhodná pohnutka, nenapravitelný následek a nulová šance na "převýchovu" odsouzeného. Podmínky to jsou samozřejmě pružné /např. je možné beze zbytku vyloučit změnu postojů pachatele – co když medicína za pár let na něco přijde?/ a třeba úvaha o nenapravitelnosti následku v souvislosti s vraždou je vysloveným nesmyslem, napravitelnou vraždou ještě nikdo nevymyslel.

Někdy na konci 1968 jsem pro pražské Svobodné slovo připravoval historii velkých kriminálů. V pankrdské věznici se mi poměrně ochotně věnoval starý bachař, zrovna před penzí. Otevřel mi celý, kde seděli Smrkovský a Husák, ale taky ukázal na traverzu, vystupující ze zdi v koutě dvora: "Tady pověsili paní Horákovou," řekl. Byl místem jist na sto procent. Vyprávěl i o instituci tzv. posledního přání, která dříve existovala i v Československu. Odsouzenému se prý snažili vyhovět. On sám – tvrdil – třeba po pražských nočních

lokálech sháněl krkovičku, když kandidát smrti na ni dostal chuť. V noci před popravou si většina odsouzených říkala o tužku a papír. Jedinými štěndíři však byli bachaři: vše se dálilo hned po popravě.

Po změně trestního zákona se odsouzený o výkonu trestu smrti dozví až bezprostředně před popravou. Tedy se nikdy klidně nevyspí. Odpadlo tím však shánění krkoviček i dlouhé psaní.

Tenkrát na přelomu let 68 a 69 jsem chtěl udělat i rozhovor s čs. katem. Lidi by nepochybně zajímalo, co je to za člověka a co si myslí o svém díle. Dostal jsem se až k ministru spravedlnosti, byl jím tehdy dr. Hrabal. Poslední socialista ve funkci, po něm ministerstvo šéfovali už jen komunisté. Elegán s fouskem; během mé audience stihl po telefonu instruovat krajčího, jak stříhnout nový obleček. "Člověče, vy jste se zbláznil", vyskočil, když jsem řekl, o co běží: "Vždyť ani já sám netuším, kdo to vlastně je..." Ministr spravedlnosti, prosím pěkně, a řekl to přesně tak. Přitom k mistru popravnímu míval profesionálně mimořádný vztah: když ho z ministerstva vyrazili, dopadl voelku měkce k soudu v Ostravě a jeho podpis býval pod rozsudky smrti u mnoha slavných mordů. Těžko říci, zda za to mohl víc on nebo Ostrava.

hod

Miloš ONDRAŠEK

Terra incognita

"Země neznámá" byl název reportáže o Austrálii, jak ji začátkem tohoto roku vysílala Čs. televize. Samozřejmě jsem pořad neviděl, ani bych po tom netoužil. Austrálie je pro mne domovem a nikoli neznámou zemí. Navíc dobře vím, že čs. sdělovací prostředky nereferují o tomto světadíle příznivě. Neobjektivně si vybírají, co se jim politicky hodí, a výsledkem pak bývá snůška polopravd a výmyslů. Dostal jsem výstřižek z Mladé fronty oznamující, že Austrálie je tak zamořena drobnými hlodavci, že auta v zatáčkách projíždějí na vrstvách myši ve smyku a australské matky věší kolébky pod strop, aby krysy nepožraly jejich děti. V souvislosti s televizní reportáží "Terra incognita" jsem dostal dopis s dotazem, zda Melbourne je skutečně nejprůmyslovější a Sydney nejhluchnější město na světě. A dále, zda znám utečence Pepíka, který spí s kulometem pod polštářem atd. Pak se nedivme, že naši příbuzní a přátelé v dopisech nám kladou podivné otázky.

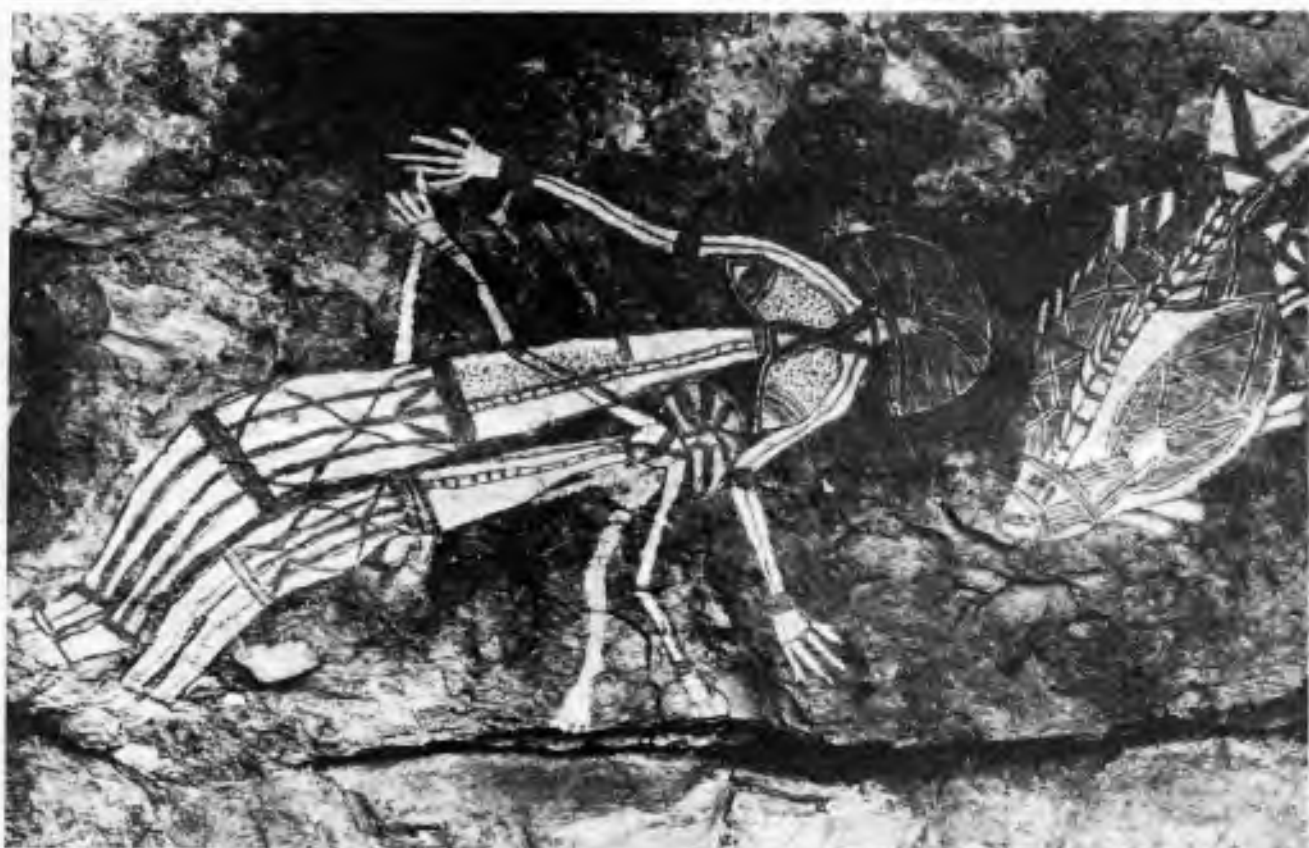
Nízká životní úroveň australského původního obyvatelstva a často nešťastné regulační zásahy státní správy do jeho způsobu života jsou také vítanými předměty zájmu v Československu, jakoby tam neměli jiné starosti. Přitom je zajímavé, že čs. antropologická

škola se upřímně zajímá o australské původní obyvatelstvo a ve výzkumu dosahuje světové úrovně. Seznamy literatury zaměřené na naleziště pravěkých nástrojů

a uměleckých památek v severní Austrálii se hemží českými jmény. Moravské muzeum v Brně a Náprstkovovo muzeum v Praze mají významné expozice archeologických a antropologických nálezů ze země protinožců. Tento

Pokračování na další straně

vědecký zájem se datuje z doby, kdy dnes již zemřelý poúnorový exulant E. Brandl po léta pracoval v Darwinu na úseku sociální péče a sám napsal několik studií o tradičním životě původních australských obyvatel. Pozval do Arnhemské země vědecké pracovníky z Brna a Prahy a umožnil jim pobyt a výzkum v těžce přístupných částech této oblasti. Ještě pronikavěji zasahuje do archeologického a antropologického výzkumu povodí Aligátorů řeky čs. emigranti, kteří dnes vědecky působí v darwinském muzeu a v národním parku Kakadu /Jan Chaloupka, Ivan Kaškovec aj./.

Historikové, kteří přiřkli objev Austrálie kapitánu Cookovi v roce 1770, zamlčeli arabské obchodníky, kteří věděli o pátém světadílu od roku 1515, i dnes již prokázané ztroskotání Portugalců na západoaustralských březích v roce 1622 a přistání Holanďana Carstena u severoaustralských břehů v roce 1623. Setkal se tehdy s tamějšími obyvateli, přivezl domů jejich oštěpy a bumerangy a nazval tuto zemi Arnhemskou – po holandském městě. Národní park Kakadu se nenazývá po papoušcích, ale po kmenové skupině, jejíž příslušníci dosud žijí. Je to rozlehlé plató lemované Arafurským mořem, Mariinou řekou /na které téměř před 20 lety tábořil při stavbě silnice z Darwinu do Jabiru Stanislav Moc a česky popsal toto prostředí v úspěšném románu/, Karpentarským zálivem a Simpsonovou pouští. Na západním okraji Arnhemské země – dnes je to domorodá rezervace přístupná pouze na těžce dosažitelné povolení – se táhne od severu k jihu několik set kilometrů dlouhý skalnatý, na převisy a otevřené jeskyně bohatý útes. Sloužil praobyvatelům za útočiště. A tam právě vznikaly skalní malby, které mne udivují nejen svými přesně z přírody odpozorovanými motivy, technikou a zpracováním, ale i podobností s archeologickými nálezy, které jsem viděl v poušti Kalahari v jižní Africe. Toto tematické a kresebné příbuzenství je ohromující.

Arnhemská země je jinak velmi plochá, paralelně protkaná od jihu k severu řekami nebo řečišti, porostlá řídkými travami, nízkými blahovičnými, pandánovými palmami, mangrovními v pobřežním pásmu a vodní vegetací v bažinách. Ze zvířat se zde vyskytují různé vačnatci, počínaje klokany uzdičkovými a konče medosavcem vačnatým /vlkou vačnatého, který vyhynul na australské pevnině před 20 tisíci lety, zde nacházíme zobrazeného na některých skalních převisech/. Dingo není vzácný. Hojní jsou také ještěři /včetně atraktivních scinků utatých, agam limcových, varanů pestrých a méně přitažlivých krokodýlů cejlonských/ a plazi včetně nejjedovatějšího hada světa tajpana. Ptáků zde bylo popsáno přes 250 druhů/ odolávám se zmínit alespoň o některých, mnoho jich má české půvabné pojmenování. Australští praobyvatelé tradičně žili v symbióze se zvířaty; nad některými by ale užasli, mám na mysli ta, která na tento světadíl dopravili Evropané během posledních dvou století. Některé druhy se ukázaly být pro Austrálii dobrodiním /skot, ovce, koně/, některé metlou /králíci, mouchy/, a některé smíšeným požehnaním /zdivočelý bůvol bahenní, velbloud jednohrbý aj./

Archeologické výzkumy dokazují, že lidé žili na severu Austrálie již před 50.000 lety a stopy jejich osídlení se datují nazpět 25 tisíc let. Jsou to pozitivní nebo negativní otisky lidské dlaně s roztaženými prsty, otisknuté nebo zaprášžené okrovou hlinkou. V té době se začínají také objevovat zobrazení zvířat. Z období před 7 – 9 tisíci lety se zachovaly kresby ryb, krokodýlů, klokánů, želv, netopýřů či pštrosů emu. Některé se charakterizují typickou "rentgenovou" technikou výrazně ukazující nejen obrys těla, ale i jeho kostní podklad a vnitřní orgány, překvapivě odpovídající dnešním tělovědným znalostem. Poslední fáze těchto skalních kreseb začala před tisíci lety se zdůrazněním na motivy lidských postav provedené často v hálkové formě. Mužské postavy jsou oštěpy, bumerangy či luky vyzbroje-

ní válečníci nebo lovci, ženy byly zobrazovány bez oděvu a bez ozdob se zdůrazněním primárních a sekundárních pohlavních znaků. Častým tématem byly mýtické postavy domorodé ceremoniální tradice. Kresby vzniklé v posledních století ukazují také plachetnice evropských plavců, plavidla arabských kupců a Tímofanů nebo postavy s ručnicemi.

Některé kresby udivují svou zachovalostí. Důvodů je několik. Mnohé byly vícekrát obnovovány, to patřilo k posvátným povinnostem místního kmene. Další příčinou byla odlehlost lokalit a do nedávna tam byl vandalismus nepravděpodobný. Důležitou roli také hrálo minerální složení podkladové skály, jakost barev /červenohnědá okrová hlínka, bělošedé jíly a dřevěné uhlí a přirozená ochrana přednějšími nepříznivými vlivy - déšť, stékající voda, vítr, přímé sluneční paprsky, ale také např. vosy stavějící na kresbách hnízda nebo dobytek otírající se o skalní plochy nesoucí kresby.

v Oenpelli, sídlišti domorodé rezervace, seznámil s respektovaným členem "rady starších". Představil se Bobby Barrjaray Ngjnmira z kmenové skupiny Nawakadj. Ten mně mnoho vyprávěl o svém lidu, tradicích, náboženských představách a životních projevech včetně kreseb na skálu. Kresby na kůru jednoho blahovičníku /Eucalyptus oblingua/ pocházejí z poslední doby. Zavedl mne na místo, kde žil starý domorodec se svými dvěma ženami, jedna byla starší a druhá mladá. Žili tak, jak byli tito lidé zvyklí nejen po staletí, ale po tisíciletí. V chý-

ši, kterou tito tři lidé obývali, jsem viděl pouze jediný produkt naší civilizace, žlutý kbelík z umělé hmoty. Jinak spoléhali výhradně na to, co jim dala okolní příroda. Z navštívených lokalit skalních kreseb na mne nejsilněji působily ty v údolí hluché zraje a na útesech Obirr a Nourlangie. Byla to exkurze do prehistorických časů, kdy lidé kočovali tam, kde byli vhodnější podmínky / počasí, potrava/, ukrývali se pod skalními převisy, na které pak zobrazovali to, čím žili: lovem, obranou před nepřitelem, plodností, mýtickými představami, kouzly. Jestliže Obirr vyniká zobrazením válečníku, lovců, klokanů a ryb, Nourlangie, zejména

galerie Anhangbang, udivuje zobrazením mýtických postav, které se reálně promítaly / a promítají / v životě severoaustralských domorodců. Bytost nebezpečná pro vše živé se nazývá Namandjolg. Namarrgon je muž nesoucí blesk, jeho klouby jsou opatřeny kamennými sekerami garramalg, které vykřesou blesk a hromobití země či nebe. Na skalním obraze je dále vidět Barrginj, manželku Namarrona, skupinu mužů a žen a několik ryb galuibirr.

Domorodci, s kterými jsem se v Severním teritoriu sekal, byli převážně dobrosrdeční a upřímní lidé. Agresivní byli ti, kteří měli příměs evropské krve, byli indoktrinováni profesionálními aktivisty. Těm ani nejde o blaho domorodců, ale o rozvrácení Austrálie.

Foto autor

MÁME RÁDI POLICII ?

Panoráma hovoří s Ivanem Kolaříkem, klukem z Prahy, který to už teď - a to má hodně přes dvacet let profesionální kariéru ještě před sebou - dotáhl pozoruhodně daleko v systému australské státní služby: poradcem policie státu Victoria pro etnické zvláštnosti a současně šéfuje celé oddělení, které se navíc zabývá i problémy australských domorodců.

- Čím to je, Ivane, že australská policie má tak slušné výsledky při objasňování zločinnosti? Musí to být zatraceně těžká práce v zemi, kde dosud neexistuje centrální evidence obyvatelstva ani povinnost přihlašovat se k pobytu, kde se dosud hádají, zda zavést nějaký občanský průkaz nebo ne, kde dosud můžeš třicetkrát za rok změnit jméno a nikdo ti neřekne ani slovo....

Zkrátka dělají dobrý džob. Dovedou.

Ivan KOLAŘÍK kdysi jezdil na kole. Nikoli jen tak. Závodil. To ještě v Československu. Vojnu prožil v dre-su Dukly, tedy uměl.

Teď jezdí ve zvláštním autě. Nápadně nenápadně napohled, ovšem s policejní vysílačkou a modrým majákem, který se připídá na střešku, je-li třeba.

~ Známe od Kojaka....

To jsou tedy pěkné ptákoviny. Všední život u policie vypadá podstatně jinak. Když se do policejní akademie hlásí kluk nebo holka s televizními představami, má šanci nula.

- Mají tu lidé rádi policii?

Rádi, nerádi. Lidé spíš na policii nadávají, jako všude na světě. Ale je tu jeden velký rozdíl...

- ...že vždycky s úsměvem? Pokaždé, když dostávám pokutu 90 dolarů za dopravní přestupek, ta policejní holka je skoro k zulibání.

To je asi taky rozdíl. Ale hlavně - a teď se na věc dívám z úhlu politických uprchlíků - má zdejší policie jinou funkci než v totalitárních režimech. Lidé, kteří mají z domova negativní zkušenosti, si přinášejí strach s sebou. To samozřejmě někdy může být vážnou překážkou vyšetřování zločinů. Třeba jsem dělal v jednom hostelu přednášku pro skupinu Poláků, kteří přišli nedlouho potom, co byl v Polsku vyhlášen vyjimečný stav. Divili se, jak mohu dělat s policií. Dokonce někdo po straně prohodil cosi o zrádci... Já je chápu. Čerství uprchlíci nevědí, že australská policie nemá nic společného s politickými stranami či armádou, že je zcela nezávislá. Tady politik nemůže policistovi říci, hej, jdi a seber támhle toho...

- Ministr je ovšem politická funkce.

To ano. Ale žádný ministr se neodvážil vnucovat policii politické záměry své partaje. Byl by to děsný skandál. A pro ministra nejšší politický hrob.

- V zásadě je tedy možné zdejší policii věřit?

Fokračování na další straně

ČESKÉ REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ MALVERN CONT. BUTCHERS

nabízí velký výběr pravých českých uzenin
→ a všech druhů masa! ←

*Naše výrobky jsou připravovány
bez mouky, konzervačních přísad a barviv!*

79 Glenferrie Rd., Malvern, tel.: 509-1078 a 509-9996

Na Vaši návštěvu se těší Franta, Lída a všichni další zaměstnanci.

Určitě. Tady ve státě Victoria má policie konto, za které se nemusí stydět.

- Nicméně právě tvoje funkce vznikla z poznání, že zdaleka ne vše ve vztahu k veřejnosti klapě.

Ve Victorii uvádí 28 procent obyvatel místo narození mimo Austrálii. Nejen že se nově přichozí často bojí policie, ale často mohou doopravdy narazit. Ze spousty důvodů. Každý jsme to přece prožili: přijít do země natolik odlišné od dřívějších zkušeností je v mnoha směrech šok. Přistěhovalci neznají zdejší zákony ani systém, jak společnost funguje. Tak se stane, že někdo má strašné problémy se řízením auta v Austrálii. Příslušníci jiné národnosti skupiny zase vezmou flintu a jdou střilet králíky na cizí famu. Jiní...

- jsou z domova zvyklí, že bez úplatku nic nepořídíš, tedy vytahují peněženku. Určitě i při jednání s policií...

No a to je tady strašný průšvih. Po tom se děsně jde. K nepřijemnostem může dojít i z pouhého nedorozumění, třeba když při dopravním přestupku někdo sáhne po prkenici a chce hned platit pokutu. To nejde a můžeme se stát, že policista vytaženou stovku pochopí jako úplatek. Pak by bylo co vysvětlovat.

- Kdy policie začala chápat, že přistěhovalci jsou hlavně z kraje jiní?

Ze důležitý mezník považují rok 1977. Tehdy se poprvé začalo vážně přemýšlet o tom, že vztahy mezi policií ve státě Victoria a etnickými skupinami nejsou nejlepší. A jak jít na věc, aby se vše pohnulo k lepšímu. Tehdy se ustavil zvláštní výbor, v němž je šesti členy zastoupena policie a stejným počtem delegátů etnické menšiny. Přitom zástupci menšin nereprezentují jen zájmy svých národností, ale přistěhovalce jako celek. Číňan nemluví jen za Číňany, ale i za Čechy a Slováky, když na to přijde. Výbor se schází každý měsíc a neprojednává jednotlivé stížnosti na policii, ale zabývá se problémy v širších souvislostech. Především je to otázka vzdělávání. A to jak etnických komunit, tak i policie.

- Například?

Byla by spousta příkladů. Tak třeba jsme udělali sérii besed pro španělsky mluvící přistěhovalce o nebezpečí drogových závislostí. Na jeden z večerů přišlo 400 lidí. Pokud jde o policii...

- Někdy je slyšet obvinění, že někteří policisté trpí rasovými předsudky. Před časem třeba melbournský list THE AGE uveřejnil seriál o policejní stanici v předměstí Fitzroy, kde se koncentrují asijská přistěhovalci a australští domorodci, který vyvolal určitý rozruch. Na druhé straně ale asi málokdo z těch, kteří spílali fitzroyským policistům pro některé výroky, by se za teplejší noci dobrovolně procházel takovou Gertrude Street...

Bylo by volovinou popírat, že se tu a tam nenajde policista s nějakým takovým problémem. Policie obrází

společnost stejně jako každá jiná profese. Do akademie přicházejí kluci a holky, kteří vyrostli v různém prostředí a pod různými vlivy. Existují-li v určitých částech australské společnosti občas nějaké rasové předsudky, bylo by naivní čekat, že je naprosto vyloučené najít něco podobného u někoho v uniformě. Důležité ale je, že to není politika policie jako takové. Nic podobného se netoleruje a policista s takovými názory, jakmile je projevívá, bude mít vážné potíže. Ale mnohem větším problémem před oním rokem 1977 byla ignorace. Nezájem policie o to, že nově přichozí mohou být jiní prostě jen proto, že neznají zdejší pravidla hry.

- Nebo že se dobře nedomluví.

Tak. V policejním sboru bývala jen asi 2 procenta přistěhovalců. Málokterý policista mluvil jinak než anglicky. Tenhle podíl se nám podařilo zvýšit na 14 procent.

- Pořád ale podstatně méně než jaký je podíl přistěhovalců na obyvatelstvu.

Netvrdím, že všechno je v pořádku. Navíc mezi policisty narozenými mimo Austrálii pořád rozhodující část představují lidé z Anglie, Kanady atd., tedy zase anglosaského původu. Nicméně je stále víc i těch, kteří mluví dalším jazykem. Definitivně vyhrál názor, že znalost jiných řečí a jiných kultur je policii ku prospěchu. Že se tím předchází mnoha těžkostem, že leccos je snazší.

- Máte v akademii někoho z Československa?

Nedávno absolvovala jedna Češka, fajn holka. Už normálně slouží.

- A co Vietnamci?

Zatím nemáme ani jednoho. Ne, že bychom nechtěli. Dokonce jsme zrušili i minimální požadovanou tělesnou výšku uchazečů, právě pro lidi z Asie byla překážkou. Ale stejně se dosud nepodařilo nikoho vhodného získat. Nejenže se Vietnamci policie spíš bojí, ale také si z domova přinášejí nepříznivé mínění o bezpečnostním sboru. Nelze se divit. Rodiče chtějí mít z dětí lékaře, učitele a advokáty - policejní kariéra dvakrát nesedí jejich představě.

- Nejspíš i ve Vietnamu mají svoje vtipy o policajtech.

Asi. Přitom v Austrálii z hlediska společenské prestiže policisté na to nejsou špatně. Při loňském průzkumu lidé dávali na první místo lékaře, policisté byli třetí. Nejméně si Australané vážili obchodníků s auty. Předposlední byli politici.

- O Vietnamcích se často mluví jako o novém zároji kriminality.

To je zatím velmi nadsazené. Vietnamci sice mají zločinecké gangy, dohromady ale jen s asi 90 členy v celé Victorii. A to ve státě žije 28 tisíc Vietnamců. A je třeba vidět, že gangy téměř výhradně působí uvnitř vietnamské komunity - hlavně jde o loupeže a vydírání, někdy ale i vraždu - a nepředstavují skoro žádnou nebezpečí pro zbytek společnosti. A právě tady je velkým problémem strach z policie, obava spolupracovat při vyšetřování. Uvnitř tak specifické komunity policie dokáže jen málo bez lidí, ochotných svědčit. Do téhle zdi mlčení se nám zaplatpánbu podařilo udělat průlom. Historický moment, opravdu. V melbournském předměstí Springvale jsme dokázali přesvědčit skupinu vietnamských majitelů obchodů, aby šli svědčit proti gangsterům, kteří je vydírali. Byli to bez nadsázky hrdinové, tihle tvrdě pracující majitelé mlkbarů a jiných malých byznysů. Pochopili, že není jiná cesta, jak se zbavit syčáků a jak očistit jméno vietnamské komunity v očích australské veřejnosti. Jeden z vůdců gangu pak u soudu dostal 7,5 roku, druhý 4,5. Jinak bychom je nejspíš nikdy nedostali. Nebyli to nezkušení pitomečkové.

INZERCE

v časopisu

PANORAMA

pro krajaňskou veřejnost, české a slovenské podnikatele v Austrálii, na Novém Zélandě, celé jižní polokouli, všude ve světě:

FIREMNÍ INZERÁTY - RODINNÁ SDĚLENÍ - AKCE NAŠICH SPOLKŮ

Uděláme pro krajaňy, co je v našich silách.

Blíže informace v redakci.

- Co kdyby je soud býval osvobodil? V anglosaském systému spravedlnosti se může stát razdva, pro formální maličkovost...

To by byl malér. Naštěstí se to nestalo.

- A co naši krajané, jak jsou namočení?

Různě. Jsme považováni za spořádanou komunitu, nicméně našinci figurují u některých vážných zločinů. V dobré paměti je třeba případ, kdy před několika lety kvůli prkotině mladý kluk ubil oba rodiče. Znal jsem je osobně, shodou okolností, byli to výborní lidé. Jiný krajan nedávno provedl jednu z největších bankovních loupeží v historii Melbourne. A asi málokdo ví, že v případě maniaka Mad Max, který postřelil několik policistů a pak se dlouho úspěšně skrýval, sehrála nemalou roli taky jedna dívka od našeho dříví. Buhužel na špatné straně šachovnice.

- Jsou Češi a Slováci i mezi oběťmi? Nemyslím jen vykradené byty či odcizená auta.

Samořejmě. Malý příklad: před časem byl ve svém domě přepaden a oloupen náš krajan, který měl úžasnou sbírku starožitností. Nakonec mu lupiči s omluvou řekli, že ho zabijí, nemají na vybranou. Mysleli to vážně. Mluvil jsem s detektivy, kteří dělali na případu - potvrdili, že neměl naději. Přesto ze všeho vyklouzl. Nebudu říkat jak, ale bylo to jen jeho zásluhou.

- Vraťme se ale tam, kde jsme začali: k nově příchozím. Jaký druh kriminálních deliktů je pro ně typický?

Těžko říci. Snad mají na kontě víc krádeží v obchodech, hlavně zkraje, než je tomu u obyvatelstva jako celku. Zase to podmiňuje situace, z níž lidé přišli. Doma prázdné regály či dokonce hlad, tedy všeho hromady, zdánlivě stačí jen natáhnout ruku. Někdo nedomyslí, že kvůli blbosti si doslova zazdí celý život. Podobně tomu je s řízením pod vlivem alkoholu. Kdysi se to možná bralo jako srandička, teď však už rozhodně ne. Mít podobný záznam v trestním rejstříku může znamenat i podstatně horší šanci při hledání zaměstnání. A to v této době určitě stojí za úvahy.

- Co bys mi poradil, kdybych začal uvažovat o policejní uniformě?

Abys o všem přemýšlel předem. Radši dvakrát. Jinak

VZPOMNĚLI SI NA BOHA...

Máte-li se čeho podržet, podržte se. Nebo si sedněte, ještě lépe. Následující verše dvorního kremelského básníka A. Vozněsenského vyšly v moskevské PRAVDĚ inspirovány nukleární katastrofou v Černobyli. Ano, v Pravdě, orgánu ÚV KSSS.

*Přijď jsou dny
společného na lehkost života.
Světě, procitni,
dokud je ještě čas!
A má-li člověk podobou být boží
pak bůh toť -
podobá jest má!
Bůh - v tom jest,
kdo v ozářený objekt šel
reaktor uhasil
oděv i kůži sežal
dal sebe věnec
Kyjev, Oděsu však nevydal.
Jednal prostě
jak prostý člověk jen...*

Jako by se na svaté Rusi opravdu tu a tam děly věci zvláštní. Možná se PRAVDA naučí psát Bůh s vel-

v zásadě platí, že prvním krokem je návštěva místní policejní stanice, kde s uchazečem udělají předběžný pohovor a doporučí ho pro další výběrové řízení. Nebo taky ne, jistě. Cesta do akademie je trnitá, náročná testy. Přes trvalý nedostatek policistů ve státě Victoria je zájemců vždy mnohem víc, než může být přijato. Policie nechce slevit na vlastní kvalitě, a to je dobře. Vhodní kandidáti ale dostanou příležitost. Každopádně už cestu na místní policejní stanici si může ušetřit, kdo má před očima jen toho Kojaka. A i kdyby snad celým tím labirintem úspěšně prošel - to ale s náivní motivací nepovažují za možné - život by mu ušetřil trpkou deziluzi. Být australským policistou není legrace. Sedmdesát procent pracovní náplně zabere neokázalá služba společnosti. Lidé volají policii přece i tehdy, když kočka vyleze na strom a navíc, jak dříve. Kojak po stromech neleze. Být australským policistou znamená mnohdy únavnou, vyčerpávající práci, navíc zdaleka ne vždy s nadějí, že ji někdo ocení. To je dobré vědět předem.

***

Dodejme, že práce Ivana Kolaříka byla oceněna udělením Churchillova stipendia, což je fantastické uznání. Ivan, jehož s hrdostí počítáme mezi lidi kolem Panorámy, tedy v době, kdy připravujeme druhé číslo časopisu, je na studijní cestě po Americe a Evropě. O některé ze svých zážitků se s vámi jistě rád podělí.

Čestné místo v naší rubrice "Umíme" patčí 2. Pohlovi a R. Oavaldovi, kteří ve druhé polovině července uprchlí do Rakouska v podomácku vyrobených lanovkách po nosném kabelu vedení vysokého napětí. Příprava na dramatickou jízdu mezi 300 m vzdálenými sloupy na čs. a rakouské straně trvala celý rok. Na to tedy dosud nikdo nepřišel!

Ukrajinské exilové nakladatelství Lastivka Press nedávno vydalo v Austrálii sborník povídek v anglickém překladu "On The Fence". Ve výboru je zahrnuta také próza naší krajanek paní B. Sirkové, předtím již autorky několika knih. Paní B. Sirková píše ukrajinsky i česky. Po odchodu z Československa mj. působila 17 let jako sociální pracovníce na Nové Guineji.

kým písmenem na začátku...možná se i toho báťušky cara gosudara zase jednou dožijeme...

/ Z ruštiny přeložil J.M. /

***

Ministerstvo přistěhovalectví a etnických záležitostí nás informuje o novém televizním kurzu australské angličtiny "Hello Australia", který bude vysílán každý čtvrtek počínaje 28. srpem od 8. hodin na SBS. Učebnici lze zakoupit za \$ 5 na poštovních úřadech.

KDE KOUPIŤ PANORÁMU? - Melbournští čtenáři, kteří nemohou využít výhod předplatného /např. brzy odjíždějí na dlouhou dobu do zámoří/, mohou náš časopis kupovat v kiosku na rohu Elizabeth St. a Flinders St. /před bankou/ nebo v prodejně časopisů v Auckland St., St. Kil-da, poblíž křižovatky s Barkly St. Pomozte nám navázat kontakt s prodejny v dalších městech! Děkujeme.

Dostalo se mi nedávno do ruky několik pohádkových knížek. Knížek pro americké děti. Těch nejnovějších knížek. Sálh jsem po nich proto, abych udržel krok s dobou, abych se vzdělal, pobavil, abych si posteskl, abych si alespoň chvíli polebedil v náručí nostalgie, a abych byl informován. Abych nabyl vědomostí o generaci, která mi jednoho dne bude platit penzi. Jak se mladé proutky ohýbají, říká staré přísloví, tak je ve stáří najdeš - či nějak podobně. Myšlenkou tohoto přísloví je zkrátka teorie, že čím je člověk ovlivněn,

Moje dobrá stránka.....

FEJETON JIRÍHO SÝKORY Z USA

ovlivněna, ovlivněno v útlém věku, to bude do určité řádky a věst jeho život ve věku zralosti.

Hned na začátku jsem znejistěl. Pohádka, do níž jsem se začel, byla o princezně, princovi a králi, ale jejich chování, no to si dejte vypravovat!

Král chce, aby se princezna provdala, prostě, aby šla holka z domu. Princezna souhlasí, ale dá si podmínku. Vlastně dvě. Za prvé, že vyhlásí soutěž v běhu, a za druhé, že o princezi, který by náhodou vyhrál, bude pouze uvažovat. Šlo tedy o princeznu emancipovanou, která se vlastně vzpouzí rozkazům otce krále. Král ji ovšem vyhověl, šel jako starší občan tolerantní. To ale není všechno. Princezna sama se taky zúčastní závodu. Král nakonec souhlasil i s tím, ačkoli si brumlal pod vousy něco o nedostatku důstojnosti. Dobře. Závod je vyhlášen, princů je na startu jako mdku. Nikdo z nich ovšem netuší, že princezna dlouhé dny před závodem tvrdě trénovala a že je ve vynikající formě. Nikdo, včetně Prince čísla jedna, který dělal jako že nic, jako že je nekňuba, ale místo toho dlouhé noci trénoval a byl ve vynikající formě.

Závod je odstartován, princové vadnou jeden po druhém, princezna běží jako gazela v čele. Pouze Prince čísla jedna je v těsném závěsu. Co bych vám povídal - do

otěle doběhnou současně. Je svatba a mají jeden druhého jako trofej, a pak prý žili, pili, dšus samozřejmě, dobře se měli, a jestli nezemřeli, žijí podnes....

Každému z nás, pánové, je přece jasné, o čem tu jde: o pronikání feministických ideí do světa pohádek, který by měl být držen tak jak je, protože ničit tradice se nevyplácí.

Takle pohádka byla ovšem stále ještě lepší než některé ostatní. Například? Tak třeba pohádka O Robotovi 1? K lomeno Bé, který se vydal do království Kompjutrů aby opravil silikonový Chip - a byl za to odměněn karafou nejměkčího oleje z ocelových ruček Robotky 236 Ypsilon lomeno čtyři....

Tak se tady kasám na americké pohádky, ale byl kdysi čas, kdy i v Čechách dozrávaly tradiční pohádky změn. Vzpomínám například na tu, v níž pionýři Borísek a Alexej hledali v hlubokých lesích mandelinku bramborovou. Tu náhle spatřili, jak na louce místní diversant šákulecký zapaluje americkým zapalovačem stoh smíleho obilí, jež patřilo místnímu JZD! Čeští Borísek a Alexej však hola hola rychle doběhli pro opileho, opravují stěpíleho mladého člena SNB, jenž diversanta zneškodnil. Borísek a Alexej pak byli slavnostně odměněni národním výborem, který jim za statečnost v poli věnoval starší jitrničky, jež byly zabaveny místnímu evangelickému fardři... A bylo to.

Jak vidět, na pohádky se lidé bez úcty k tradici sápují asi v každé zemi. Nemám to rád. Jsem proti tomu. Lidé jsou tím materi. Alespoň určité klíčové věty by měly zůstat v každé pohádce. Například na začátku:

Bylo nebylo....

Byl jednou jeden král....

Za devatero horami a devatero lesy....

Ty by měly zůstat nezměněny. Jak by to vypadala, kdybych začal pohádku: Bylo nebylo, ale protože to bylo v Československu, tak asi NEBYLO....? No vidíte....

Konec by se už vůbec neměl měnit. Ty jsou nejhezčí. Třeba TENHLE: ....a uhořel zvonec a byl pohádka konec....

Jan SLAVÍK, zpravodaj čs. vysílání Hlasu Ameriky

VYSÍLÁME Z AUSTRÁLIE...

Je tomu právě rok, co jsem začal působit jako stálý australský zpravodaj československého Hlasu Ameriky. Doba sice krátká, ale na zkušenosti a zážitky dosti bohatá. Postupem doby se o některé z nich rád se čtenáři Panorámy rozdělím.

Hlas Ameriky. Rozhlasová stanice, která je součástí Informační služby USA. Vznikla začátkem čtyřicátých let. Důvod vzniku - potřeba poskytování nezkrácených, t.j. pravdivých informací obyvatelstvu hitlerovského Německa a obyvatelstvu okupovaných zemí Evropy. České vysílání bylo jedním z prvních, kterými VOA/t.j. Hlas Ameriky/ zahájil svoji činnost. U koléčky vysílání v naší mateřštině stáli m.j. i Voskovec a Werich. Druhá světová válka sice skončila, ale potřeba poskytování pravdivých a nezkrácených informací o dění ve světě nikoliv. Přišel "Vítězný únor" v Československu a neméně "vítězné" dny a měsíce v řadě dalších států Evropy, později i Asie a Jižní Ameriky. Dnes VOA vysílá ve 42 světových i méně světových jazycích pro-

gramy doslova pro celý svět. Do Československa se nyní denně vysílají celkem 3 hodiny programu, rozdělené do 2 půlhodinových a jedné dvouhodinové relace.

V roce 1985 československá redakce VOA prošla řadou podstatných změn. Nastoupil nový ředitel Pavel Pecháček, došlo k podstatnému rozšíření vysílacího času čs. programů a ke zvýšení počtu pracovníků redakce. Dostavil se také historický úspěch - poprvé za celou dobu své existence byly programy československé redakce VOA vyhodnoceny jako nejlepší ze všech cizojazyčných programů této rozhlasové stanice.

V naší bývalé vlasti je Hlas Ameriky zcela jednoznačně nejposlouchanější zahraniční stanicí. Lidé v Československu mají velký zájem dostávat nejen pravdivé a nezkrácené informace o politickém vývoji ve světě, ale i o běžném každodenním životě na Západě. Hlas Ameriky má širokou síť zpravodajů po celém světě, a proto může své posluchače informovat pohotově a bezprostředním způsobem. Hlas Ameriky má rovněž i velmi dobré zpravodajství o událostech v Československu a v dalších východoevropských státech.

I pro mne byl Hlas Ameriky ještě v zcela nedávné době prakticky jediným zdrojem solidních a podrobných informací o hnutí Charty 77, o polské Solidaritě, o čs. alternativní kultuře atp. Svobodná Evropa je vzhledem k intenzivnímu rušení na většině čs. území prakticky ne-

poslouchatelná a čs. vysílání BBC se československými událostmi zabývá pouze okrajově. Další 6 rozhlasových stanic, které vysílají ze Západu do Československa, se čs. událostmi nezabývá téměř vůbec.

Možná, že na všichni čtenáři Panorámy si plně uvědomují, že v Československu je poměrně velký zájem o nezkrácené informace z Austrálie. Sdělovací prostředky oné země se však k Austrálii chovají až na malé výjimky velice nevraživě. Pokud pomínou oblíbené televizní dokumenty o australské přírodě, tak vše ostatní, co se o Austrálii v Československu říká a píše, by se dalo stručně charakterizovat coby snaha vykreslit život a lidi zde senacházející jako něco otřesného, hrozného, odporného atd. atd. atd. Skrývá se za tím zcela jednoznačně snaha odradit co nejvíce potenciálních čs. emigrantů od útěku do Austrálie tím, že ji očernují, jak a kde se jen dá. Zároveň s tím je spojena snaha kytnout si další žejdlík trusu na Západ všeobecně, neboť Austrálie je stále ještě v očích běžného československého občana považována za jednu ze špičkových zemí svobodného světa.

Do Austrálie mnoho Čechoslováků nejedí, aby po návratu mohli tyto lži vyvracet na podkladě osobních zážitků, a tak je to - či do nedávna ještě byla - abych použil hokejové terminologie, "power play". Československých sdělovacích prostředků, neužívajících své monopolní postavení na poskytování informací čs. veřejnosti. Díky Hlasu Ameriky se tuto "unfair power play" čs. sdělovacích prostředků daří částečně zmírnit pravidelným vysíláním pořadů natočených přímo u pramene - t.j. v Austrálii, a poskytnout tak lidem v Československu pravdivější a objektivnější informace o na-

ší nové vlasti, o lidech kteří zde žijí a pracují a kteří - podle toho co mně říkají - jsou ve své valné většině moc rádi, že jsou zde a ne tam, odkud kdysi před léty přišli a kam jejich hlasy na vlnách Hlasu Ameriky nyní zalétají.

V Melbourne - tentokrát pro Panorámu - Dr. Jan Slavík.

V Československu vyšla nedávno ornitologická příručka výhradně zaměřená na avifaunu Australasie a dokládající silný zájem o přírodu pátého světadílu /Stanislav Chvapil: Ptáci Austrálie, str. 138, 35 Kčs, vydala Academia, nakladatelství Čs. akademie věd v Praze/. V Austrálii je registrováno přes 700 ptačích druhů, Chvapilova příručka jejich popisuje jen 80, zájmem v Československu však leccos napoví a zavede do australské buše, úvodní kapitoly jsou věnovány ekosystémům a ekologické charakterizaci, takže knížka nabízet ucelený přehled, i když neúplný. Naši příbuzní a přátelé v Československu se ale mohou snadno poučit o ptačím světě našeho nového domova. My sami raději sáhneme ke zdejší literatuře o australských ptačích, která je textově i ilustračně lépe vypravena, význam Chvapilovy příručky pro nás tkví v české zoologické terminologii, kterou dostupné slovníky nezahrmují a která je fascinující jak z hlediska přírodopysného, tak jazykovědného. Nedílnou součástí poučné literatury bývají obrazové a fotografické přílohy ilustrující text, 82 fotografií obsažených v Chvapilově příručce je kolísavé kvality, nejlépe vycházejí ty, které připravil Petr Klápěte. IP

■ LITERATURA

⊗ knížkách (nových i.)

Umění sehrálo v našem národním a politickém vývoji zcela mimořádnou úlohu. Připomeňme si jen vliv literatury 18. a 19. století na české obrození /Dobrovský, Kramérus, Thám, Jungmann, Palacký, Šafařík, Kollár, Čelakovský a mnoho jiných/. To byli otcové národa, jejich sjednocující politická síla a později jejich dědictví se projevovalo ve vybudování Národního divadla, manifestu v roce 1918 a nakonec i Pražském jaru 1968. V jiných evropských národech takovou silou byli kněží, obchodníci či průmyslníci. U nás učitelé a literáti. Prezident Osvooboditel byl filozof a spisovatel - bez obdoby v moderním politickém životě.

Naše životy jsou spjaty s dobrou knihou, respekt k spisovatelům je částí naší kulturní tradice. Od literatury očekáváme nejen zábavu v tom nejlepší slova smyslu, ale i vysokou jazykovou úroveň, poučení a mravní hodnotu. Krásné písemnictví jsme nikdy nechápali jako výrobní produkt či obchodní artikl, spíše jako posvěcení a snahu vedoucí k probuzení osobního a národního života. Proto se tak těžce smíjeme s proudy, které ovládají dnešní literaturu, ve které se "zrcadlo života" často schovává za komerční trend. Pokládali jsme za neslýchané, aby básník, který se zasloužil o vývoj české poezie a stal se vzorem generací, uveřejnil práci hemžící se oplzlými výrazy a zabýval se nemravnými tématy. Tradičně by se to neslučovalo s posláním umění a přiklání se k názoru, že se tak neslučuje ani dnes. I když klademe na múzy v jistém směru rozdílné požadavky než v minulém století. Nemravnost a umění jsou podle mého názoru neslučitelné pojmy!

Mnichovské nakladatelství Obrys v edici Poezie mimo domov rozbíjí svrchu uvedený postulát na padrť /Karel

Hynek Mácha: Máj. Necenzurovaný deník z roku 1835; 1986, str. 125, DM 29.00/. Tato kniha vyšla v dubnu tohoto roku, stopadesát let po prvním vydání Máje a jako připomínka k výročí Máchovy smrti v r. 1936. Ušlechtilý záměr, i když pro exilové nakladatelství poněkud marnotratný. Máj, který vyšel v desítkách vydání a je stále dostupný jinde, tvoří první část Obrysem vydané publikace. Máj je programově vlastenecká báseň a přes všechnu smutek životná a životodárná, národní a trvalá. Kolem třiceti krátkých deníkových záznamů, které v této knížce představuje deset čtvrtkových stránek, má snad význam pro jazykovědce a literární historiky. O Máchově genu běžnému čtenáři nic neříkají, jen naznačují, že básník byl v soukromé a erotické životě prasáček, mladík, kterému předčasná smrt zabránila, aby lidsky dozrál, i když byl již zralým literátem. Uvažují, proč byly tyto vulgárnosti vydány exilovým nakladatelstvím. Socialistická literární věda se pokouší vytvořit iluzi, že Mácha byl materialistický a revolučně zapálený člověk bojující proti buržoazii a náboženství. O co se pokouší Poezie mimo domov? O likvidaci naší úcty k Máchovi? Je to poslední exilového nakladatelství? Jestliže ano, pak je mi to líto.

Dalších 64 stránek knihy zabírá esej Jana Kryštofa, analyzující deset zmíněných stránek deníkových zápisků a pokoušející se glorifikovat básníkovy intimní a ryze soukromé poznámky o tom, jak souložil se 17letou Lori, která mu nevyhovovala intelektuálně, ale byla mu kdykoliv a jakkoliv po vůli. Nejde o "erotický deník", ale o prasečinky, které Máchovu odkazu jen ubližují, i když je snad pro sebe z mladické nerozváženosti zapsal. Máchův deník je známý, některé jeho vstupy byly dávno publikovány a jen dobrý vkus zabraňoval, aby nebyl uveřejněn v této formě, kterou zvolil Obrys. Nevím proč.

Pokračování na další straně

Druhá kniha, o které se chci zmínit v tomto čtenářském sloupku Panorámy, je zcela jiného žánru a je autorem věnována Otěle Kafkově a Mileně Jesenské. První sestra, druhá přítelkyně Franze Kafky; obě sehrály v jeho životě důležitou úlohu, obě zahynuly v nacistickém koncentračním táboře /Ernst Pawel: The Nightmare of Reason - A Life of Franz Kafka; Farrar, New York, 1984, str. 446/. Životopisů našeho pražského krajana, který tak pronikavě zasáhl do soudobé světové literatury, je mnoho, dnes zahrnují kolem 15 tisíc biografických titulů. Kafkovo dílo je v současném Československu tabu, i když do Prahy proudí tisíce obdivovatelů jeho Procesu, Zámku, Ameriky či Přeměny, aby navštívili Kafkův hrob na strašnickém židovském hřbitově, kde byl pohřben, čtyřicetiletý, v roce 1924. Začátek tohoto století byl svědkem neobyčejně plodného uměleckého ruchu v německy mluvící menšině v Čechách, která kromě Kafky vyprodukovala Broda, Kische, Rilkeho, Musila, Klimta, Kokoschku, Mahlera, Werfla, Freuda, Loose a další. Kniha E. Pawla se zabývá sociálními, kulturními a politickými proudy na přelomu století, které formovaly Franze Kafku a daly vyústit jeho dílu. Autorovi nejde jen o Kafku samotného, či jeho rodinu, spolužáky, přátele a spolupracovníky, ale o celou atmosféru tehdejší Prahy, antisemitismus malého českého člověka, český a německý nacionalismus, sociálně demokratický konflikt a konzervativní proudy v Čechách a Rakousku - Uhersku vůbec. Kniha je doplněna zajímavými fotografiemi, přečetl jsem ji s zájmem a mnoho jsem se doz-

věděl. Většina životopisné literatury o Kafkovi se pokouší vytvořit ze spisovatele mýtickou postavu - snad podle prvního díla o Kafkovi z pera jeho přítele Maxe Broda, který má ovšem zásluhu na Kafkově literárním vzkříšení, tak jako o uvedení Janáčka do západního světa. Pawel sleduje Kafku jinak, zcela civilně, se snahou o vystižení celého milieua Prahy v první čtvrtině tohoto století. Pawel je dále kritický k dnešnímu politickému systému v Československu, který se pokouší vymazat Kafkovo dílo z kulturní mapy a nezapomíná na Kafkovo dědictví, které se projevilo tak pozitivně při začátcích Pražského jara a které má dosud dopad na české disidenty a svobodnou českou kulturu vůbec.

Na jednu hypotetickou otázku dnes již není odpověď: jak by se Kafkovo literární snažení vyvíjelo, kdyby navštěvoval českou školu a byl součástí český a nikoliv německý citící pospolitosti v Praze. Český mluvil Kafka dobře a jeho otcí byla čeština bližší než němčina. Zda by se ale Kafka stal český pišící spisovatelem, je zbytečné spekulovat.

Aby mně milovníci dobrodružné či špiónážní četby nevyčítali, že na ně zapomínám, zmíním se jen několika slovy o psychologizujícím a napínavém románě slavného autora /John le Carré: A Perfect Spy; Knopf, str. 475, \$ 18.95/, který nás zavádí na falešné i správné stopy vyzvědačské honičky mezi Vídní, Prahou a Washingtonem. Více neprozradím, přečtěte si sami.

IP

Sir Charles Mackerras, kdysi žák Talichův a dnes šéf-dirigent symf. orchestru v Sydney, se stále zajímá o českou hudbu. V posledních letech natočil gramofonové desky se zejména Janáčkovými operami. Nyní se podílí i na natáčení filmu o Janáčkově. Pro australskou televizi s ním v Praze připravila rozhovor Jana Wendtová.

Polka Grazyna Bleja otevřela gobelínovou dílnu pro obyvatelky přístěhovaleckého střediska Midway v Melbourne. Ženy různých národností tam nyní tkají velkou tapisérii /navrhla ji Australanka domorodého původu Belle Briggs/ na téma příchodu přistěhovačů ze všech končin světa.

Australský film "A Street To Die" režiséra A. Benneta získal nejvyšší ocenění a Křišťálovou kouli na filmovém festivalu v Karlových Varech.

Profesor Univerzity Karlovy dr. Karel Mácha - kdysi řádně zvolený děkan fakulty sociálních věd a publicistiky UK, jemuž však nebylo povoleno vykonávat funkci - působí nyní v Mnichově, kde založil edici Speranza a v r. 1985 vydal publikaci pod názvem Cartesius. Je to životopis, či spíše zachycení myšlenek souborského vzdělance jménem Renatus de Cartes, který se v první polovině 17. století dostal do Čech a byl pronásledován pro své protichristotelské téze. Prof. Mácha je také editorem v mnichovské Minervě vydané 364-stránkové publikace "Das Wesen des Menschen", do které přispěla řada čs. akademiků v exilu.

Šafrán, vydavatelství gramofonových desek ve Švédsku, bohužel končí svou zásluhou činnost. Na poslední desce na kytaru hraje Dáša Vokatá, kterou jinak je možné slyšet ve frankfurtské kavárně Kafka, a zpívají Berani. Tak se říkalo českým evangelíkům pro jejich tvrdohlavost. Na desce jsou písně skupiny bohoslovců z let 1972 - 79, kdy byli rozprášeni.

Nakladatelství Obrys v Mnichově znovu vydalo ve čtyřicátých letech tak oblíbené knihy pro mládež J. Foglara "Záhada hlavolamu" a "Stínadla se bouří".

V Kanadě bylo nalezeno několik grafických listů Viktora Strettiho s námětem triumfálního vjezdu T.G. Masa-

ryka do Prahy dne 21. prosince 1918. Mnichovské nakladatelství Dialog připravilo jejich reprodukce. Můžete si tam objednat také Slovník amerikanismů od J. Peprníka a mnoho jiných - zejména exilových - knih.

V překladu Franze Petra Künzla vyšly německy básně Jaroslava Seiferta "Der Regenschirm vom Piccadilly - Die Pestsäule".

Přestože Karel Čapek současnému čs. režimu v mnohém nesedí, jsou jeho knihy daleko nejlepším artiklem v nabídce nakladatelství Čs. spisovatel, kde zatím dosáhly celkového počtu 2.5 milionu exemplářů. Jaroslav Hašek je druhým nejvydávanějším autorem, na dohnání Čapka by však potřeboval milion dalších výtisků.

Zpěvák Jiří Korn účinkoval ve vídeňském Raimundtheater v hlavní roli muzikálu o životě pohádkáře Hanse Christiana Andersena. Kritika většinou velmi dobrá.

Slovenský výtvarník z Mnichova Martin Osciť byl odměněn první cenou Mezinárodního střediska pro současné umění v Paříži.

Unikátní Masarykův archiv byl od roku 1939 zazděn v Praze, takže přežil nacistickou okupaci i pozdější podobně nelehké časy. Syn jeho tvůrce B. Frankenstein využil situace roku 1968 a šťastně jej dopravil na Západ. Později sbírku daroval vídeňské Národní knihovně. Soubor, obsahující dokumenty mimořádného významu, byl nedávno zpřístupněn veřejnosti na výstavě, kterou ve Vídni připravil náš krajan dr. Michal Lion.

Česká filharmonie oslavila letos 90 let své existence. Při oslavách se podle očekávání zcela pomíjela skutečnost, že v letech 1941 - 48 byl jejím šéfdirigentem Rafael Kubelík. Nicméně - zdá se - umělecké těleso zatím úspěšně vzdoruje politickým tlakům.

Nový orchestr Jaroslava Ježka se vytvořil v Praze. Bude uvádět skladby v původním aranžmá. Vedoucím orchestru je Zoltán Liška.

Slovník "Čeští spisovatelé 20. století", vydaný v Praze, je - jak se dalo čekat - velmi neúplný. Neexistuje nic, co se netěší oficiální přízni. Zhruba stejně je na tom i další pražská publikace - "Čs. režiséři 70. let".

Na ABC FM v srpnu

V neděli 10.8. ve 21.20 hod Jandáková Glagolská mše. Tato nahrávka pořizena v Melbournské koncertní síni, bude souběžně vysílána i ABC televizí. Na tento koncert navazuje ABC FM rádio Jandákovým klavírním cyklem - Po zarostlém chodníčku a Fibichovou Symfonií č. 3 v e moll.

Podstatná část pátečního večera 15.8. je věnována české hudbě. Začíná ve 19.00 hod. Jaroslav Kovář - dek uvádí nejprve hudbu starších českých mistrů /Benda, Mysliveček, Vranický, Smetana/. Ve 20.00 hod v koncertu BBC Skotského symfonického orchestru zazní Symfonie pro dva orchestry od Bohuslava Martinů a Dvořákova Symfonie č. 5 v F dur. Ve 21.15 hod následuje pořad nazvaný "Hospodine, pomiluj ny", který sleduje vývoj této staré české písně až po její užití současným skladatelem Petrem Ebenem.

Čtvrteční pořad 28.8., který připravil režisér John Miller, je opět věnován české hudbě. Začíná v 19.00 hod hudbou Karla Stamice. Potom Dvořákova kouzelná komorní skladba Bagatela, Opus 47, a Sukova hudba k Zeyerově hře Raduz a Mahulena. Asi ve 20.10 hod bude uvedena rozhlasová opera Bohuslava Martinů "Komedie na mostě". Po této nahrávce Supraphonu následuje komorní hudba Martinů /Kvartet č. 7 / a Sukova /Klavírní Suita, Op. 21/. Ve 21.40 hod uzavírá tento český večer nová digitální nahrávka Smetanovy "Mé vlasť" v podání České filharmonie za řízení Václava Smetáčka.

V Jižní Austrálii jsou pořady vysílány o 30 minut dříve. Přejeme příjemný poslech.

kov

Melbournská SVU připravila další z pozoruhodných pořadů - tentokrát o Jazzové sekci a alternativní hudbě v Československu. Autor P. Homolka přednášku doplnil fotografickým a zvukovým materiálem a vytvořil tak pásmo, které bylo skutečným zážitkem. Ovšem jak už to u opravdu kvalitních programů často bývá, účast diváků nebyla zrovna ohromující. Škoda pro ty, kdo dali přednost připtomělému seriálu v televizi. Vstupné / možný strážák? / bylo dobrovolné.

Cyrlometodějská česká knihovna již po několik měsíců pracuje v západoněmeckém Raunheimu. Velkou zásluhu na jejím zřízení má český exilový literární historik dr. Vladimír Neuwirth / v "civilním" životě neúnavně pomáhající čerstvým uprchlíkům / a kromě jiného také podpora, které se myšlenka dostalo od sudetoněmecké Ackermannovy společnosti.

JAK TO BYLO S Frantou T.

Kdo ho neznal? Všichni ho znali.

Všichni znali Frantu T.

Byl nazrzlý a mhouřil jedno oko. Tedy mu radívali, aby papal mrkvičku.

Papal, nepapal. Docela určitě ale kouřil, a dost. Bořil poznatky medicíny, že člověk s takovým fyzickým zatížením musí mít čisté plíce. Smál se, krčil rameny. I doktoři krčili rameny: kdyby neuhlí, byl by ještě lepší, říkali.

Ale je možné, aby bylo ještě lepší něco, co už je vůbec nejlepší?

Franta T. byl nejlepší. Nejlepší na zeměkouli, docela určitě, na sto procent. Nejlepší obránce světa v ledním hokeji...

Není možné neuhádnout: Franta TIKAL, jistěže.

Řekne člověk v Austrálii: "Já vůbec netušil, že je tak dobrý. Neměl jsem o něm roky zprávu. Ani nejmenší. Když jsem ho viděl naposledy, byl to ještě cucák, kluk. A teď takovýhle hokejista!"

To byl Franta Tikal. Tehdy se ovšem hokej hrával trochu jinak, než se hraje dnes. Třeba takový klasický zámek: kotouč svištěl kolem útočné třetiny, obránci útočící strany rozkročení na modré lajně, přihrávka dozadu, prásk ho, už tam visel. Přesně tak střílel Tikal od modré. Nebo když bránil, bruslil pozpátku,

POROTOVOSTNÍ SLUŽBU 24 HODIN DENNĚ MÁ

instalatér

MILOŠ TRNKA

/licensed plumber, gas fitter/

Telefon 548-1210

47 Lemon Cres., NOBLE PARK, Via. 3174

s nohama tančícíma twist...Nebylo moc útočníků, kteří by se odvážili najet do něho v rychlosti, tak říkajíc naplno. Někdo radši přihrál a každý věděl, proč: hlediště se tedy smálo.

"Já se odvážil. Jednou. Poprvé a naposledy."

Franta Tikal hrával v obraně s Karlem Gutem, ve Spartě i v národáku. Zvláštní, nestejná, přítom tak jemně vyladěná dvojice: Karel Gut, hokejový hodič, snad nejslušnější hokejista, jakého kdy led nosil. Jen jednou jedinkrát jsem ho na vlastní oči viděl zahřívát trestnou lavici, a to - pěkně prosím - hrával v obraně! A Franta Tikal, mnohem robusnější a taky tvrdší, když věci došly tam, kde končí dlouhé řeči. Moc dobře věděl, kde mít loket či horní konec hokejky, létaly jiskry a kosti praštěly, ale nikdy úmyslně nezranil. Docela s jistotou - nikdy.

Protože dovedl. Protože uměl.

"Já jsem o pět roků starší, ročník dvacet devět. On se narodil ve čtyřiatřicátém..."

Člověk naproti má chřipku. Ztraceně zlou chřipku; na Austrálii si letos vyšláp zvlášť mazaný virus. Ale je ochoten si popovídat, vstal kvůli tomu z postele.

Taky TIKAL. Křestním jménem Zdeněk, jinak stejné příjmení.

Brácha. Brácha Franty Tikala.

"Utekl jsem spolu se svým tátou v devětačtyřicátém roce. Přes čáru, přes kopečky, jak se tenkrát říkalo... Netušil jsem, co z toho v Československu dělali. Maminku dokonce odsoudili. A Franta dlouho, dlouho nesměl ven..."

Je na čase, abychom si řekli, kdo byl Ota Pavel. Ti mnozí, kteří vědí, mi laskavě prominou: Ota Pavel byl kluk z Kladenska, který vyrostl a psal, psal

Pokračování na další straně

krásné věci, a do toho se zbláznil. Doopravdy a do-
cela.

"Zbláznil jsem se na zimní olympiádě v Innsbrucku",
psal Ota Pavel později uvnitř psychiatrické léčeb-
ny; tehdy v Innsbrucku, když se to stalo, byl
jako sportovní novinář. "Zatáhl se mi mozek, jako
kdyby přišla mlha. Potkal jsem tam jednoho pána
a pro mě to byl čert se vším všudy, měl kopyta,
ohlupy a rohy a staleté vykotlané zuby. Šel jsem
pak sapdit do hor nad Innsbruck sešlé stavení.
Přál jsem si, aby se rozsvítilo veliké světlo a zah-
nalo mlhu. Když jsem vyváděl krávy a hřebce z chléva,
dorazila rakouská policie. Dali mi železaka vedl mě
do údolí. Nadával jsem jim, strhl jsem si boty a šel
jsem sněhem bos jako Kristus, kterého vedou na kříž.
Poslali mě přes Dvořiště pražským lékařům..."

Trpěl. Moc trpěl, tehle brilantní novinář a spisova-
tel. Protože věděl, na čem je: "Nebyl nad vámi
soud a jste vyřizení," napsal Ota Pavel krátce před
smrtí: "Může vás zachránit jenom adarak. Čekal jsem
na adarak pět let. Sedlš na židli samotný týdně, měst-
ce, roky. Nemohu tvrdit, že jsem zkoušel jako zvíře,
protože žádný člověk neví, jak trpí zvíře, i když
o tom často vypráví a přeje. Víám jenom, že jsem
zkoušel strašně, nejde to ani vypovědět. A pak by
to ani nikdo nevěřil, lidé nechtějí slyšet o té ne-
moci, protože se jí moc bojí..."

Ještě v blázinci, za mřížemi a oblbován prášky, Ota
Pavel psal. A pořád psal krásně. Snad ještě líp.

Ota Pavel taky jednou napsal o Frantovi. I o Zdenko-

vi napsal. O obou Tikalech. Ač cenzurován, mnoho
řekl popravdě. Ledy se tenkrát zrovna hýbaly. A tak
v roce 1967 vyšla kniha "Plná bedna šampaňského"
/Naše vojsko/ a v ní příběh o dvou bratrech.

"V podstatě to odpovídá, i když ne ve všech de-
tailech", řekne Zdeněk Tikal, srká horký čaj, za
okny vlhká zima: "On Franta určitě ani nemohl povědět
všechno, jak to přesně bylo. Asi by byl malér..."

Nejspíš to velká psina nebyla. Aspoň zkraje. Franta
Tikal už byl světová extratřída, vědělo se o něm,
psalo, přesto nesměl pořád ven. Protože měl bráchu
v Austrálii, který - kdo tohle věděl přesně?, vyslo-
vovali jeho jméno Tajkl - navíc hrál taky hokej.
A moc dobře na australské poměry.

Pak se Franta oženil a prý to byl jeho tchán, který
začal měnit věci: podle Oty Pavla obešel všechny,
od ministerstva vnitra až k prezidentovi. Tak jednodu-
ché to zřejmě nebylo, ale budiž: nakonec Franta
Tikal jel. Nejdřív do Ruska /tam se moc neutíká/,
pak do západního Německa. A mocní poslázé kývli i na
olympiádu ve Squaw Valley. Byl rok 1960.

Franta Tikal čeká na ruzyňském letišti na odlet čs.
olympijské výpravy a najednou zaslechne, jak povídá
novinář František Steiner /sportovní redaktor Lidové
demokracie - poz. Panorámy/: "Za Austrálii hraje Tikal.
Píše to curyšský Sport..."

Ale ať mluví Ota Pavel:

Nic víc František neslyšel, a přece ho pouhá slova
zajíždě někým studeným, jízva od vystřeleného puku
začne pdlit, oční víčko pronikavě škube. Pomyslí si
s nevolí, že právě kvůli tomu ho pět let nikam nepou-
štěli. Až po tom, co si vzal Edebovu dcera... Už to
bylo dobrý, a teď pár minut před odletem na olympiádu,
tohle! Ze všech tvrdí v salónku uvnitř jen jednu jedinou,
přichází k němu od dveří celnice. Ví, že ten člověk je
od bezpečnosti, už ho zve stranou. Tak a jedeš do hře!
Opět slyší: "Už asi víš, kdo bude hrát v Americe. Co
ty na to?"...

Nu - nakonec nejlepšího obránce světa přece jenom pus-
tili. Nakonec přece jenom letěl.

A světový sportovní svět měl senzaci, která se hned
tak nevidí: DVA BRATŘI PROTI SOBĚ ! Jeden se lvičkem
na prsou /tím nehezky přemalovaným a pochroumaným do-
bou/, druhý s klokánem.

"Já něco zaslechl sedm, osm měsíců předem, že by snad
Frantu mohli nominovat...Ale nic přesného jsem nevěděl.
A vůbec jsem si nedovedl představit, že se možné zase
uvidíme..."

Hráli jste spolu jako kluci?

"Já byl starší, jak jsem říkal", povídá ten, co tehdy
nosil na dresu klokana: "Ale táhli jsme to spolu, sa-
mozřejmě. Franta už jako malý kluk byl velmi dobrý
bruslař. V Praze - Podolí bývaly tenisové kurty
klubu SKEP u Modrých lázní - jsou tam pořád? - kde jsme
sbírali míčky a v zimě bruslili. Vytáhly se kolíky
a všechno polilo vodou, my tam znali každý centimetr,
bývala tam taková vlnka, která se dělala i v ledu, my
si uměli přes ni nahrávat, ostatní ne, tak nám nadáva-
li...Později jsme bydleli kousek od ostrova Štvanice,
tam jsou tenisové kurty i zimní stadión, zase jsme
měli dobré podmínky. Franta uměl, ale od toho pořád
bylo dšně daleko k tomu, co se z něho stalo potom..."

Mluvíme teď chvilku o tobě: proč jsi vlastně šel do
Austrálie?

"Nejdřív jsem byl v Německu. Dali nás s tátou do lágru,
jako kdekoho. A tam jsme se s dalšími kluky dočetli,
že Američané hledají dobré hokejisty, zakládali nějaký
sportovní spolek. Šlo se nás tam asi deset Čechů.
Někteří byli opravdu výborní - navíc uvaž, jak to

PRACUJTE S BARVAMI

**NÁTĚROVÉ HMOTY
NABÍZEJÍ
SPECIÁLOVANÉ
PRODEJNY**

THE PAINT SPOT

STORES

BENTLEIGH

378 CENTRE ROAD

DULUX

hi-gloss

Est. 1963

PH. (03) 557-4109

4 LITRES

\$21.90

FITZROY
166 Gertrude St.

FOOTSCRAY
27 Paisley St.

SPRINGVALE
353 Springvale Rd.

WINDSOR
30 Chapel St.

v Německu po válce vypadalo, moc sportovců padlo na frontě, úroveň jejich hokejové ligy byla ubohá...

Ale stejně nás nenechali postavit vlastní mužstvo, protože jsme byli cizinci. Tak nás vzala pod křídla americká vojenská policie, a taky jsme pak hrávali hlavně proti Amíkům a Kanadánům. Výstroj jsme měli ubohou. Co se splášlo nebo ušlo vlastníma rukama. Já jezdil v červených podvlekačkách, byly proslulé, každý je znal...Ale jinak zle nebylo, měli jsme zadarmo dopravu po celém Německu, za zápas jsem dostával asi 40 dolarů, zhruba polovinu za trénink, to byla hromada peněz, ale když jsi mladý...Často, když jsem se vracel do lágru, neměl jsem už v kapse ani floka...No jo. Moc mě tankrát chtělo jedno německé mužstvo, ale zase jsme narazili na to, že cizinci nesměli být v sestavě. A můj táta nechtěl zůstat v Německu. Tak ze všeho byla Austrálie. S kamarádem jsme napsali zdejší hokejové asociaci, už na nás čekali."

Australský hokej: byl to šok?

"Jo a ne. V Austrálii bylo jen šest mužstev a většínou za ně hráli Američané a Kanadané. Ale děti měly zájem a za války se díky Američanům postavilo dost kluzišť. Jedno opravdu slušné bývalo v Melbourne zhruba tam, kde je u Princess Bridge nyní nová koncertní hala jiné měli na St. Kildě, trochu menší rozměry, vyhovelo celkem nedávno...V roce 1960, kdy byla olympiáda ve Squaw Valley, měli v Austrálii šest nebo sedm tisíc hokejových žáků, to přece vůbec není málo".

Byla to doba, kdy našinci znamenali opravdu hodně v australském sportu.

"I v ledním hokeji. Sešlo se hodně dobrých hráčů - Ivan Veselý, Franta Křížka...ne, já nebudu radši dál jmenovat, abych na někoho nezapomněl, to by byla křivda. Měli jsme mužstvo, kde kromě dvou byli sami Čížkové. V první sezóně jsme snad nedostali gól. Další Češi hráli i za jiné kluby. Ivana Veselého, byl vynikající, a me nejdrív postavili do reprezentace státu Victoria a po krátké době zařadili i do národního mužstva celé Austrálie."

Dělali jste si velké naděje před odjezdem na olympijské hry do USA? Třeba, že budete černí koně...

"Nebyli jsme naivní. Šlo především o sbírání zkušeností. Měli jsme sice výborného kanadského trenéra, ale to není všechno...My byli stoprocentní amatéři. Pro cestu na olympiádu jsme od vlády dostali jen asi desetinu toho, co bylo potřeba. Tak jsme museli zbytek nějak vydělat. Dělali jsme všechno možné, i prodávali pivo, losy...no, nebylo to vždycky docela podle zákona, ale jinak to nešlo, když jsme chtěli jet."

Ve stejnou dobu se na olympiádu ve Squaw Valley připravovalo i čs. národní mužstvo. Oficiálně také amatéři. Neoficiálně všechno jinak.

"Taky jsme něco dostali zadarmo. Australské spolky a firmy pro nás připravily kalhoty, saka, košile, svetry z čisté vlny... Oblečení jsme byli výborně, radost na nás koukat. Mnohem horší to ale bylo s hokejovou výstrojí. Třeba klacky byly opravdu mizerné. Ale to nám nějak moc nevadilo, jásalí jsme, že jedeme, připravovali jsme se tak dobře, jak jsme jenom mohli..."

V Austrálii vrcholilo léto a vy jeli na zimní olympijské hry...

"To tady byl průšvih. A pořádný. My končili závěrečnou přípravu ve vedrech 40 stupňů Celsia, když člověk za trénink ztratil tři kila, myslel, že to nic nebylo. Kdo nezažil, neumí si představit, jak se trénuje lední hokej, když to praží a praží...Jak jsem povídal, nějaké oblečení jsme sice dostali zadarmo,

ale Australané tenkrát neměli představu, skutečně neměli představu, co to vlastně je opravdová zima. Oblékli nás podle toho. V té době se na hory ani pořádně nejezdilo, to jen pár Čížků a Rakušanů..."

Vy jste ale zimu znali.

"Asi dost rádi zapomněli. Bylo to přece jen už dost let, i my všechno brali nějak lehce... Do Squaw Valley jsme přijeli jako vůbec první výprava, právě kvůli aklimatizaci. Na to do smrti nezapomenu: jak jsme vypadli z autobusu, šesti Australanům se spustila z nosu krev...Jo, z té zimy. Ještě před začátkem olympiády muselo 11 lidí do špitálu, všechno kvůli počasí. Moc velký strach z nás nešel. A pak jsme vyjeli na led a to byla bez nadsázky katastrofa. Já myslel, že nás omylem poslali na letiště. Takový byl rozdíl proti rozměrům kluzišť, na kterých jsme trénovali v Austrálii. My dřeli jak pitomí, my se čtyři měsíce učili hrát obranu a najednou v ní vznikla díra, že by skrz prošel nákladač. Všechno úplně k ničemu. Naštěstí jsme bydleli s Kanadany a ti - když viděli, jak třeštíme oči - se nás ujali, ve vedlejší vestnici, která ale měla čtyři stadiony, jsme si najali jedno kluziště, a tam nás pak ti kanadští kluci vzali do prádla, abychom vypadali aspoň trochu normálně a ne jak utržený plakát. Hrávali jsme potom pravidelně proti kanadským náhradníkům. Napoprvé nám dali dvacet gólů...Ale jinak jsme byli ukrutně populární, lidé netušili, že v Austrálii se taky hraje hokej, navíc Američané mají Australany rádi už tak nějak od přírody... Byli jsme jedničky. Pokud jsme nestáli na ledě."

Pak jsi tedy uviděl zase Frantu. Poznal jsi ho?

"Nepoznal...My byli na ledě, když vidím, jak přijíždí

Pokračování na další straně

PŘEDPLATNÉ

autobus s československou vlajkou. Věděl jsem, že je Franta uvnitř. A už jsem nestál za nic. Najednou slyším...víš, my jako kluci mívali takový signál, jen my dva...já najednou slyším právě ten signál... za mantinelem stojí chlap jako hora, byl zrzavý, taková ramena, to není možný, říkám si, přece nemohl takhle vyrůst...pak vidím ty jeho pihy v obličejí... popadl mě do náruče a chechtá se: Co to hraje za kličku?, tu ani my neznáme... A ještě povídá: No, kluci, moc toho neumíte, dostanete nakládačku..."

Dostali jste ji?

"Dostali. S Československem jsme prohráli 1:15, ale mohli nám dát třicet gólů. Rusové nám dali taky třápac. Kromě toho jsme měli ve skupině Finy a Japonce."

Předtím jste si s Frantou ale už leccos řekli.

"To ano. Hned první večer mne představil vedoucímu jejich mužstva, ten mne zase seznámil s dalšími čs. hokejisty. Řekli, že mohu sedat buď u jejich stolu nebo Franta u našeho. Na první večeri jsem tedy pozval já jeho...On byl pak s námi skoro pořád. Nemyslím, že mu někdo bránil. Ale přece jen, když jsme si chtěli popovídat soukromě, vyjeli jsme radši nahoru na lanovku."

Co novináři?

"Byli děsně protivní. Byli jsme pro ně senzace, nedali nám chvilku pokoj. Já myslím, že Franta byl ze všeho trochu vedle, bylo to znát i na výkonu. Hrál sice dobře, ale lidé, kteří ho znali, tvrdili, že má na víc...Ale abych nezapomněl na jednu zajímavost: Českoslovenští hokejisté měli všechny části oblečení očíslované a museli je po olympiádě vrátit. Chtěl jsem si s Frantou vyměnit svetry a on jen povídal, nemohu, to není moje..."

K prvnímu zápasu jste nastoupili proti Československu.

Hned zkraje proti sobě.

"Tak. Jejich hráči se k nám chovali moc dobře, vzpomínám třeba na Guta, ten mi nahrával, někdy až moc okatě...Jo, byly výjimky. Třeba jeden jejich bek mě a Ivanovi Veselému řekl, že nás zabije dřív, než bude

olympiáda...Ale jinak byli fajn. Až pak jsem dostal přihrávku a přede mnou byl Franta..."

Dejme zase slovo O. Pavlovi. Takhle líčí, co se stalo:

Australani se nějak vymotali u své branky ze zapeklité situace a s pukem zrovna ujel Zdeněk. Franta se mu díval do jeho hnědých očí, neležela v nich vůbec obava, jen skoro dětská naivita, že ujede. Reportér zatím říkal do Prahy: "Pajkl najíždí na Tikala". Pak Zdeněk hodil docela prostě Frantovi kotouč mezi nohy a chtěl stranou za ním. Franta...nabral Zdeněka ramenem jako býk na rohy toreadora. Setřásl ho ze sebe, a v té chvíli cítil, že výstroj, co má Zdeněk na sobě, je úplně chatrná. Zdeněk zůstal ležet na ledě, sjížděli se k němu. Franta ho vzal pod pažď a pomáhal ho zdvihat, šeptal: "Bráško, to jsem nechtěl, fakt". Jenže Zdeněk mlčel...

Bylo to tak?

"Ano, v podstatě. Rána a jiskry, hodil se mnou jak s pytle mouro. Vyrazil mi rameno. V dalším zápase proti Rusům jsem tak nenastoupil."

Dá se tisknout, co jsi mu v tu chvíli řekl?

"No...Ale víš, co mě v tu chvíli ze všeho nejvíc štválo? Že mi přitom přetrhl řetízek s křížkem, co jsem měl od maminky. Povídám, přetrhls mi řetízek od mámy, najdi ho! Byl z toho nešťastný, do konce zápasu se snažil mlat v těch místech, koukal po řetízku. Nenašel ho."

Co jsi mu řekl po zápase?

"Vztekl jsem měl, to si umíš představit. Povídám blboun, takovou dálku sem jedu, takhle mě odrovnáš, ruka v háji, proč si mě nenechal projet? On se omlouval, ale taky hned říkal, chlapče, takhle se přece do dír nejezdí...Až jsem se uklidnil, vyrazili jsme spolu ven. Jen pan Pavel to tam ale nepíše: my se tehdy spolu děsně namazali. Nesl mě domů na zádech. Ale chvílemi zas já jeho..."

Tedy mu to nemáš za zlé?

"Kdepak. Hokej je hokej. A on byl obránce, světová extratřída. Nešlo, aby mě nechal ujet...Trávili jsme pak spolu každý volný okamžik. Těně s námi bydlel. My Australané na závěr pro něho připravili party, přišli i Kanaďané, přinesli nějaké pití...Já koukal na Australany jak blázen, předtím jsem občas míval dojem, že místo nás dvou Čechů by v mužstvu radši viděli někoho jiného, a teď najednou brečeli, fakt, brečeli. Pravda, něco předtím vypili...Franta se jen divil, jak mohu jíst australské jídlo. Bylo to veliké, tenhle poslední večer. Až jsme se museli rozloučit..."

Provdýcky?

"Od té doby jsme se už nikdy neviděli. Ještě mi zavolal z Kanady do Los Angeles. Pak se někdy ozval, když byl venku. Ale já se už nesnažil navázat další kontakty. Přece jen jsem se o něho bál. Byl to hokejista, jakého by byla škoda. A pořád byla možnost, že mu zase někdo bude vyčítat bráchu v Austrálii. Nechtěl jsem mu komplikovat kariéru."

Tedy máš aspoň vzpomínku.

"To ano. I když jedna věc mě na něm mrzí. Nedal mi totiž vědět, když umřela naše maminka. A to měl. Jako brácha to měl udělat."

Takový je tedy příběh spisovatele, který zemřel v bláznici, a dvou bratrů hokejistů, kteří se po dlouhých letech poprvé a naposled setkali, aby stáli proti sobě.

Tak to tedy bylo s Frantou T.

Zapsal Jiří Hodač

NA VYBRANOU

František TOMAN

Melbourne má v Austrálii pro milovníky lyžování tu nejlepší geografickou polohu. Nejblíže vhodný terén je vzdálen pouhých 100 minut jízdy autem - Lake Mountain.

Nyní tedy, kam jet. Nejdřív snad, když chceme vyrazit pouze na jeden den:

1/ Lake Mountain - 110 km z Melbourne po Maroondah Hwy přes Healsville a Marysville. Velmi pěkné severské lyžování, vstupné o víkendů \$ 4.50 za auto, všední dny o dolar méně. Pokud jste vybaveni pro dopravu lyží, můžete si je půjčit už v Marysville, jinak až nahoře na Geraty's parkovišti. Poplatek je \$ 10 za lyže a den, hůlky a boty jsou samozřejmě zahrnuty.

2/ Mt. Baw Baw - 170 km z Melbourne po Princess Hwy na Tarago, odbočka na Noojee. Vhodné pro sjezd i běh. Vstup \$ 4.50 za auto, ovšem tím není vyhráno: musíte ještě zaplatit za autobus a lanovku, abyste se dostali ke sněhu. Pro čtyřčlennou rodinu to může být dost drahé. Proto dáváte-li přednost běžkám, je asi lepší jít na druhou stranu Baw Baw.

3/ Mt. St. Gwinear - z Melbourne asi 190 km po Princess Hwy, pak směrem na Ericu, za níž je odbočka k parkovišti. Výhodou je daleko lepší cesta než na Mt. Baw Baw, pouhých posledních 4 - 5 km trochu horších, ale na Baw Baw z Noojee je silnice vysloveně hrozná. Podle našich informací se vstup na parkoviště zatím neplatí. Půjčovny lyží jsou v Ericu a přímo u parkoviště, kde je také občerstvení a ohřívárna.

4/ Mt. Buller - pro sjezdaře - 240 km z Melbourne po Maroondah Hwy do Mansfieldu přes Alexandru nebo po trase Yarra Glen - Yea - Mansfield.

5/ Mt. Stirling - pro běžce - jako na Mt. Buller, za Mansfieldem je velká směrová tabule vyznačující obočíku na Mt. Stirling.

A nyní kam za sněhem, máte-li k dispozici celý víkend:

1/ Mt. Buffalo - 330 km z Melbourne po Hume Hwy. Vstup \$ 3 za auto. Mírné svahy pro sjezdaře, terén i pro běžce. Od Myrtlefordu jsou všude dobře označené

půjčovny lyží, možnosti ubytování a cesty ke sněhu.

2/ Mt. Hotham - 370 km z Melbourne přes Myrtleford Bright. Velice dobré sjezdy, překrásná krajina, terén pro běžky. Ubytování: Mt. Hotham, Harrierville, Bright. Vstup \$ 10 za auto a den. Doprava přes vesničku na různá místa po celý den zdarma.

3/ Falls Creek - 380 km z Melbourne přes Myrtleford, za ním doleva na Mt. Beauty a na Kiewa Hwy v Kiewa Valley. Nejezdíte přes Bright, museli byste absolvovat velké a otravné stoupání a pak sjezd dolů do Mt. Beauty. Nejlepší lyžařské středisko v Austrálii. Výborné sjezdy a neomezený terén pro běžky. Na konci vesničky je ohřívárna "Windy Corner". Také půjčovna běžek, občerstvení, záchody a sprchy /\$ 0.50 za sprchu/. Otuzilejší mohou přespat na Bogong Plains v Cattlemans' Huts. Mapy okolí jsou k dostání v prodejné novin v Mt. Beauty nebo v kiosku na Falls Creek. Lacině ubytování v karavanech na Mt. Beauty. Vstup \$ 9 - \$ 10 za auto a den. Mezi Mt. Beauty a Falls Creek jezdí pravidelné autobusy.

Poznámka redakce: Autor informace František Toman, člen redakčního kruhu Panoramy, jinak odborník na koně /viz minulý čísl/, v červenci absolvoval přednáškové turné po Tasmanii, kde jeho posluchači byli budoucí žokejové. Mimoto připravil instruktáž pro učitele oboru péče o koně a vyměnil si názory s funkcionáři jezdeckého sportu.

Martina Navrátilová dala poněkud drsný svatební dar Haně Mandlíkové /manžel je Čechoaustralán/, když ji pár dnů po oddacím obřadu na Poháru federace v Praze nelitostně porazila 7-5, 6-1. Spolu s Pam Shriver triumfovala nad Mandlíkovou a Sukovou i ve čtyřhře, když předtím Chris Lloyd těžce vybojovala vítězství nad Sukovou ve druhé dvouhře. Američanky tak podvanácté získaly světový titul a přerušily sérii předchozích tří vítězství čs. ženské reprezentace. Až dosud čs. úřady odmítaly Martině udělit vstupní vízum, neodvážily se však riskovat skandál při tak významné sportovní události.

Za deset let profesionální kariéry Martina Navrátilová vyhrála více než 10 mil. amerických dolarů. Odhaduje se, že navíc asi čtyřikrát tolik získala za různé reklamy. Když se jí lidé od novin ptali, zda jsou čísla pravdivá, prý jen vydechla: "Už je toho tolik? Je vidět, že stárnu!" Lze jen dodat, že ne každý stárne stejně příjemně.

Bývalý čs. hokejový reprezentant Jan Zajíček je oporou švýcarského klubu EHC Basel.

V roce 1968 přišel Jakub Hlásek s rodiči do Švýcarska. Je nyní tenisovým reprezentantem země helvétského kříže a ve světovém žebříčku figuruje na 33. místě.

Plných 202 cm měří Milan Šrejber z ČLTK Praha, který dost možná bude záhy další superhvězdou tenisového nebe. Šrejber nedávno porazil např. Borise Beckera 7-6, 6-3/ a během jediného roku postoupil ze 169. místa ve světovém žebříčku na 37. pozici!

Trenérem rakouských tenistů je od dubna Pavel Brejcha, který kdysi učil hrát I. Lendla.

Přes složité poměry v čs. sjezdovém lyžování, jak o nich v prvním čísle Panoramy zasvěceně hovořil bývalý mistr Československa R. Zallmann, roste další špičková závodnice: Lucia Medzihradská, 18, z Banské Bystrice, juniorská mistryně světa v obřím slalomu.

Za kanadský klub NHL Toronto Maple Leafs v současné době hrají loňský nejlepší střelec I. čs. hokejové ligy Miroslav Ihnačák /uprchl v prosinci přes Rakousko/, jeho bratr Petr /v Kanadě od r. 1982/, Miroslav Fričer a Marian Šťastný.

**VAŠE
ČESKOSLOVENSKÁ
CESTOVNÍ KANCELÁŘ**

**HOLIDAY CLUB INTERNATIONAL
TRAVEL**

... Vám zařídí levně, spolehlivě cesty do celého světa ...

Přivezeme vám vaše příbuzné z Československa, nejvýhodnějším způsobem, kdekoliv v Austrálii. Poradíme vám a vyplníme všechny potřebné formality k pozvání.

Volejte nás pro nezávazné informace na čísle
[03] 568-6699

Ve večerních hodinách - domů na čísle 277-7014

S pozdravem   Dáša, Lada a Zuzana
/mluvíme česky a slovensky/

Z dopisů ****

Adresa: 35 Massey St., Doncaster, Vic. 3108, Australia.

Na každý ze zaslaných dopisů bereme zřetel, i když není v našich silách na všechny odpovědět.

K otištění se vybírají přednostně dopisy, zabývající se problémy, které zajímají široký okruh čtenářů. Pro úsporu místa se zveřejňují podstatné části sdělení.

***

Pochvalné dopisy jsou velkým pokušením pro každou redakci: dobře se tisknou. Budeme se snažit to nepřehánět. K prvnímu číslu Panorámy však přišlo tolik krásných blahopřání a jinak milých dopisů, že aspoň několik výřezů uveřejníme na ukádku. Děkujeme pisatelům i všem těm, jejichž slova pro nedostatek místa nemůžeme otisknout.

V prvním čísle se čtenářům líbila reportáž z Nové Guineje, rozhovor s R. Zallmannem, literární recenze... zdá se, že každý z materiálů našel cestu ke čtenářům. To nás těší, děkujeme všem autorům.

Hodně předplatitelů přeje

P. FORMAN, Brisbane

Mnoho zdaru k vydávání.

J. LEGNER, Yarraville

Přeji zdraví a sílu do další práce.

J. SEALHAM, Katoomba

Srdečný dík za milé překvapení ve formě svěžího nového měsíčníku. Přejeme Vám hlavně dlouhý dech a hroší kůži, dva nezbytné to předpoklady pro fyzické přežití každého exilového listu.

PRAVO LIDU, Wuppertal /Něm./

První číslo se nám líbí. Přeji Vám hodně odběratelů.

M. SODČEK, Modbury

Mnoho úspěchů - první číslo velice zajímavé. Těším se na další!!!

J. ERBEN, Abbotsford

Přeji mnoho úspěchů.

R. ONDRICH, Chadstone

Popravdě řečeno, jsem velice mile překvapen úrovní časopisu Panoráma. A proto Vám přeji ve Vaší záslužné práci mnoho zdaru - s voláním: Ať nám dlouho vydrží!

P. VASKO, Findon

Rád bych, kdyby Vaše Panoráma byla většího formátu nebo užívala větší písma.

Z. VANKAT, Doveton

Pozn. red.: Věříme, že zvětšením písma se nám podařilo takovému přání vyjít vstříc.

Bude-li kulturní, technická a politická úroveň taková, jako v ukázkovém čísle, čtenáři mohou být spokojeni a Vy sami také.

S. F. REHULKA, Crows Nest

Vítáte návrhy, mám dva: dle možností omezit užívání výrazů jako "fain" a "sranda"... a vystříhat se uveřejňování dopisů a polemik, osočujících osobně lidi jiného názoru. Tím nemíním polemiky s věcným, dobře uvažným obsahem, pokud respektují názory jiných.

Dr. V. PROCHÁZKA, Doncaster

Mám zájem dočíst se o Československu, co nepíší zdejší noviny ani noviny v Praze. Zajímají mne úspěchy a neúspěchy Čechů ve světě...

J. DOMABYL, Sydney

Vydupat ze země takový měsíčník není maličkost.

J. LION, Vídeň /Rak./

Dělat noviny, jaké chcete, je bezvadný nápad a já věřím, že se Vám podaří tvořit časopis s takovým obsahem, jak jste nastínili již v prvním čísle... Píšete, že Vaším cílem není vyvracet nesmysly. Plně s tím souhlasím a držím Vám palce při psaní článků a informací skutečných a pravdivých, je to někdy pěkná fuška... Právě ve Vašem časopisu je krásný článek o Robertu Zallmannovi - jako bývalý závodník-lyžař mohu vše potvrdit. Vše je dnes záležitost peněz a vrcholové lyžování bude tím pádem mít stále potíže... Již delší dobu se intenzivně věnuji jinému sportu, jemuž v Československu v poslední době hrozí úplné zrušení - horolezectví. Hrozně mě to pobuřuje a taky proto - částečně - jsem teď tady. Horolezectví je taky hodně drahý sport, hlavně kvůli materiálu, který se musí složitě získávat ze Západu. U nás nebyli schopni vyrobit pomalu nic pro zajištění bezpečného lezení, proto jednoduše prohlásili, že je spousta smrtelných úrazů a že to tak dál nejde... Robertovi přeji, aby se na svahu brzy chytil a doufám, že se někdy ukáže v Alpách, snad se uvidíme.

Ing. R. KOSTKA, Stuttgart
/Něm./

Vydržte, já Vám přeji mnoho úspěchů ve Vaší práci.

J. STUDENČÍK, Beresfield

Těším se na další čísla.

A. HUEBSCHMANN, Vermont

Přeji Vám hodně úspěchů. Každý začátek je těžký.

M. BINNER, Balaclava

Vypadá to dobře.

G. KACER, Macquarie

V úvodníku píšete o poctivosti. Kéž se nám všem podaří tu vlastnost přinést zpět do našeho života.

A. CRANEY, Bondi

První číslo se nám líbí a doufáme, že to budou slušné a střízlivé noviny.

I. FRIS, Armidale

OZNAMOVATEL

S LYŽEMI NA NOVÝ ZÉLAND! - Od srpna do září, osmidenáct dní pobytu, v ceně zpáteční letenka, lístek na lanovku, ubytování v obytných automobilech. Např. pro čtyři osoby v šestilůžkovém voze - za osobu ze Sydney \$ 469, z Melbourne \$ 499, nebo pro dvě osoby v třílůžkovém voze - za osobu ze Sydney \$ 499, z Melbourne \$ 529. Volejte Jiřího Sedláčka, Bohemia Travel Service, tel. /03/ 534 - 4029.

Horolezce či horolezkyni z Austrálie nebo USA pro spol. výstupy a výměnu zkuš. hledá R. Kostka z Něm, inf. do red. Panorámy.

Již od \$1.350

letenka do Austrálie a zpět pro návštěvu Vašich příbuzných!

Od září do listopadu nabízíme cesty do Evropy a zpět již od 1.275 dolarů...

...a další cenově výhodné letenky do celého světa zařídí

Jiří SEDLÁČEK.

BOHEMIA
TRAVEL SERVICE (VIC.)

6/2 Robe St. St. Kilda 3182 VIC
Ph. 5344029